

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Krajský soud v Brně rozhodl samosoudcem Martinem Kopou v právní věci

žalobců: a) **AX**
b) **BX**
c) **CX**
d) **DX**
všichni státní příslušnost: XXX
všichni t. č. pobytem XXX
všichni zastoupeni Organizací pro pomoc uprchlíkům, z. s.
se sídlem Kovářská 4, 190 00 Praha 9

proti

žalovanému: **Ministerstvo vnitra České republiky, Odbor azylové a migrační politiky**
Poštovní schránka 21/OAM, 170 34 Praha 7

o žalobě proti rozhodnutím žalovaného ze dne 11. 5. 2022, č. j. OAM-110/ZA-ZA11-ZA10-R3-2020, a č. j. OAM-109/ZA-ZA11-ZA10-R3-2020,

takto:

- I. Rozhodnutí žalovaného ze dne 11. 5. 2022, č. j. OAM-110/ZA-ZA11-ZA10-R3-2020, a č. j. OAM-109/ZA-ZA11-ZA10-R3-2020, *se ruší* a obě věci *se vrací* žalovanému k dalšímu řízení.
- II. Žalobcům *se nepřiznává* právo na náhradu nákladů řízení.
- III. Žalovaný *nemá právo* na náhradu nákladů řízení.

Odůvodnění:

I. Podstata věci

1. Hrozí AX a jeho rodině v Rusku pronásledování kvůli jeho aktivitám pro organizace spojené s Alexejem Navalným? Tak zní hlavní otázka tohoto příběhu. Žalovaný odpověděl, že ne. Ale dopustil se několika zásadních pochybení. Jak po skutkové, tak právní stránce. Krajský soud mu proto musí uložit, aby se příběhu AX a jeho rodiny věnoval znovu. A zjistil skutkový stav, jak je třeba. Neobejde se to bez poctivého posouzení věrohodnosti celého azylového příběhu. Žalovaný se pak bude muset vyvarovat

některých právních chyb, na něž ho soud upozorní. Teprve poté bude moci odpověď na výše položenou otázku obstát.

II. Rozhodnutí žalovaného a související skutkové okolnosti

II. a) Azylový příběh AX

II. a. 1. Obsah pohovorů a doložené podklady

2. AX podal v únoru 2020 žádost o mezinárodní ochranu. Při poskytnutí údajů k žádosti uvedl, že byl jedním z aktivistů hnutí Alexeje Navalného. Měl členský průkaz, který zůstal v Rusku. Přispíval hnutí finančně. Agitoval u lidí stejného smýšlení, aby se stali jeho členy. Zúčastňoval se demonstrací. Občas pomáhal shromažďovat informace týkající se ruských politiků. To byla podstata jeho činnosti. O mezinárodní ochranu požádal, protože ho v Rusku pronásledují. Snaží se ho obvinít z činu, který nespáchal. Informovali ho, že proti němu zahájí trestní stíhání ze dvou důvodů: (1) protože měl financovat opoziční hnutí a prát tímto způsobem peníze, a (2) protože patřil do opozičního hnutí, což z něj dělá extrémistu.
3. Poté, co Česko v srpnu 2021 převzalo odpovědnost za posouzení žádosti rodiny X o mezinárodní ochranu namísto Španělska, proběhl v pátek 3. 9. 2021 s AX pohovor. Uvedl, že ho pronásledovala policie kvůli jeho politickým názorům. V úterý 21. 1. 2020 obdržel výzvu od policie v Krasnojarsku, která mu položila otázky, na něž neodpověděl. Proto dostal pozvání, aby se o týden později dostavil na SIZO (СИЗО – detenční centrum, pozn. krajského soudu), kde mu sdělí obvinění z extrémismu a podvodu. Pozvání na SIZO bylo poslední kapkou, po níž se rozhodl vycestovat z Ruska. Necestoval společně s rodinou. Obával se, že by je zadrželi. Nechtěl riskovat. Rodina mu poradila opustit Rusko a odjet do Česka za bratrem, který zde získal azyl (stejně jako někteří další jeho rodinní příslušníci). Na spisový materiál k jejich žádostem o mezinárodní ochranu AX odkazoval a navrhoval, aby z něj žalovaný i v jeho věci vycházel.
4. AX nevěděl jistě, zda ho v té době v Rusku trestně stíhali. Obdržel informaci od svého advokáta, že přišlo rozhodnutí z Moskvy o likvidaci organizace, kterou vedl Alexej Navalnyj – Fond boje proti korupci („FBK“). V té souvislosti začali zadržovat osoby z FBK.
5. Následně AX popsal, jak v létě roku 2019 zadrželi jeho. Konkrétně v sobotu 17. 8. 2019 přijela eskorta. Neví, co to bylo za orgán, ale zadrželi ho velmi hrubě. V kanceláři byl o víkendu sám. Slyšel zvuky, vyšel na chodbu a v ten moment vběhl s křikem do kanceláře muži ve vojenském oblečení. Dvakrát vystřelili do stropu. Shodili ho na zem a zkroutili mu ruce. Začali se ptát, zda ví, za co ho zadržují. Odpovídal, že neví. Několikrát ho udeřili do hrudníku a řekli, že pojede na výslech. Zvedli ho a odvedli ho do mikrobusu. Dali mu na hlavu nějaký pytel nebo masku. V mikrobusu si musel kleknout a po kolenou celým vozidlem projít. Pak mu masku sejmuli, ale hlavu musel mít stále skloněnou.
6. Začali mu klást dotazy ohledně osobních údajů či rodinného stavu. Ptali se, zda byl souzen. A řekli mu, že ho odsoudí. Ptali se na příbuzné, rodinu. Potom ho bili přes záda rukama. Zavedli ho do nějaké místnosti a umístili ho do cely. Byl v ní sám. Pak se večer dostavil nějaký člověk. Nepředstavil se a začal mu pokládat otázky. Zmínil, že za chvíli přijde vyšetřovatelka. Ptal se, zda ví, co má odpovídat, a proč ho zadrželi. Než AX stihl zareagovat, dal mu ránu do břišního trojúhelníku. Lapal pak po dechu. Muž počkal, až

začne vnímat a položil mu stejnou otázku. Řekl mu, že neví, o čem hovoří. Dostal stejný silnější úder, po kterém upadl. Muž znovu počkal, až vstane, přišel k němu a položil mu stejnou otázku potřetí. AX odpověděl, že vše pochopil a rozumí tomu. Muž poté odešel.

7. Dalšího dne mu přinesli nějakou „šlichtu“. Neúspěšně je prosil, aby mohl zavolat manželce a rodině. Přišel znovu muž, který ho bil. A vedl s ním rozhovor. Měl mnoho ponižujících dotazů. Řekl, že pokud AX vyšetřovatelce neposkytne informace, o které žádá, znásilní ho. Stejně jako jeho ženu. A jejich dítě bude sirotek. Velmi mnoho výhrůžek adresoval manželce. Veditelně tedy věděl, že AX je ženatý a má dceru. Pak odešel.
8. V pondělí brzy ráno přišla vyšetřovatelka S. a začala AX klást otázky. Věděla, že se hlásí k organizaci Navalného. A že podniká a dává finance na udržení organizace. Chtěla, aby uvedl jména jejích členů. AX při pohovoru vysvětloval, že se členové jejich organizace zabývali rozkrýváním korupce. Zjišťovali, kdo z politických organizací nebo politiků bere úplatky. Sbírali informace o jejich majetku. Posléze svá zjištění publikovali na You Tube. Vyšetřovatelka mu řekla, že FBK dostal nezákonně 75 milionů. Pokud organizace, v níž AX působil, zjišťovala korupci mezi politiky, musel se na tom sám podílet. V podstatě ho nařkla z nezákonného financování Alexeje Navalného. AX přiznal, že pracuje v FBK. Zúčastňoval se mítinků. Jména členů však neuvedl, protože je neznal. Z důvodu své ochrany členové znali pouze svá křestní jména, nikoliv příjmení. O původu 75 milionů AX nic nevěděl. Slyšel to prvně. Vyšetřovatelka vše napsala do protokolu. Dodala, že dnes vše pochopila, ale že se potkají v nejbližším čase. Pak ho propustili.

9. Jakmile vyšel ven, zjistil, že je na SIZO. Poté, co nepřišel domů, ho rodina hledala. Jeli do jeho kanceláře a tam zjistili, že policie vzala veškerou techniku. Počítač i telefon. Po propuštění jel domů, kde na něj čekala manželka a přijeli rodiče. Pověděl jim, co se stalo. A oni popisovali, jak ho hledali. Obraceli se na policii, která jim řekla, že je dospělý, který se hledá až po třech dnech. S manželkou se rozhodli, že se musí z bezpečnostních důvodů rozvést. I kvůli dítěti. AX doložil žalovanému ruský oddací list, žádost o rozvod i rozsudek o rozvodu manželství.
10. Nevěděl tehdy, co má dělat. Známi mu doporučili advokáta D. S., který dříve pracoval u policie. Ten mu vysvětlil, že se stal obětí běžné praxe, kterou jako bývalý policista zná. Cílem je získat informace libovolným způsobem včetně silového donucení. Pokud se najde osoba, která promluví, odsoudí ji. A k tomu se budou přidávat další obvinění. Advokát AX nabídl, že ho bude zastupovat a zjistí mu od svých bývalých kolegů, kdo ho zadržoval. Asi v listopadu 2019 AX zavolala vyšetřovatelka P. Pozvala ho na schůzku. Jakmile se AX zeptal, čeho se má týkat, řekla, že Navalného a 75 milionů. Řekl jí, že se spojí se svým advokátem, kdy se mohou sejít. Ona mu sdělila nejzazší termín. Pak mu psala zprávu, že advokáta nepotřebuje, protože si chce jen objasnit maličkosti. Advokát se s ní domluvil na schůzku, na kterou s ním AX přišel. Svou korespondenci s vyšetřovatelkou doložil.
11. Schůzka se konala v Krasnojarsku na policii v kanceláři vyšetřovatelky. Byla to oficiální schůzka. Vyšetřovatelka P. mu začala klást stejné otázky jako dříve vyšetřovatelka S. Znovu se ptala na organizaci Alexeje Navalného, na jména členů štábu a původ 75 milionů. AX odpovídal stejně jako u prvního výslechu: že je členem, jména nezná, byl na mítincích a o penězích nic neví. Vše zapsala do protokolu a jediné, co řekla, bylo: „Na shledanou“. Advokát mu radil, aby tuhle svoji pozici držel. Pokud by řekl něco víc, mohlo by to být pro něj špatné.
12. Asi koncem listopadu či počátkem prosince 2019 mu advokát zavolal, že zjistil informace o jeho srpnovém zadržení. Za 100 tisíc rublů mohl dokonce sehnat nahrávku. Video bylo sestříhané a bití na něm nebylo. Vysvětloval, že ho zadržela neoficiální struktura, což je jakoby policie. Nicméně vykonávají neoficiální činnost. Člověka zadrží, získají informace a poté v činnosti pokračuje běžná policie. AX souhlasil. Další den se potkali a advokát mu nahrávku za peníze předal.
13. Na konci prosince 2019 AX opět volala vyšetřovatelka P. Chtěla s ním znovu mluvit. Schůzka se konala v úterý 21. 1. 2020. S advokátem šli na stejnou adresu v Krasnojarsku. Před zahájením oficiálního zápisu vyšetřovatelka zopakovala, že ji zajímají dotazy, které už pokládala. Řekla, že pokud na ně AX odpoví, pustí ho domů a v kauze bude figurovat jako svědek. Ale současně ho varovala, že pokud neodpoví, pak mu sdělí obvinění. AX požádal o radu s advokátem, který mu vysvětlil, že pokud řekne něco navíc, hned ho zadrží a odvezou na SIZO. Po návratu do kanceláře vyšetřovatelka zahájila výslech. Dala mu stejné dotazy. Stihl odpovědět pouze na dvě otázky: že pracuje ve štábu Alexeje Navalného, že nic neví o 75 milionech a nezná jména. Vyšetřovatelka výslech zastavila. Něco napsala na počítači. Text vytiskla a dala AX k podpisu, že se musí v úterý 28. 1. 2020 dostavit na SIZO, kde mu sdělí obvinění pro extremismus a podvod. S trestem odnětí svobody na 10 let.
14. AX přijel domů a řekl rodině, co se stalo. Byli v šoku. Všem bylo jasné, že pokud by na úterní schůzku šel, tak z něj informace dostanou. Na dotaz žalovaného, v jaké fázi je jeho trestní stíhání v době pohovoru, AX odpověděl, že nemá žádné informace. Doložil

žalovanému originál sdělení vyšetřovatelky z 28. 1. 2020. Policie poté hledala AX u jeho rodinných příslušníků – u manželky, rodičů i na adrese jeho trvalého pobytu. Vyhrožovali i jeho tetě. AX předložil dokument, který u ní nechali. Byla to pozvánka k výslechu na středu 29. 1. 2020 na policii v Krasnojarsku k vyšetřovateli P. Ta volala i jeho manželce. Ptala se, kde AX je. Jakmile BX řekla, že neví, tak jí vyšetřovatelka vyhrožovala, že jí za skrývání informací může hrozit trest. Řekla jí, že asi chce, aby jejich dcera byla sirotkem. V polovině března nebo na začátku dubna 2020 se objevili u otce AX a zadrželi ho. Odvezli ho do tábora nucených prací, kde zůstal až do konce léta 2020. Několikrát byli i u matky, která nakonec raději prodala byt.

15. AX žalovanému doložil flash disk, na kterém bylo video jeho zadržení v srpnu 2019 a články o jeho činnosti včetně hrozeb, kterým by za ni čelil. Mluví se v nich o zatčeních a domovních prohlídkách v roce 2019.
16. Na dotaz žalovaného, jestli se AX kromě advokáta obrátil ještě někam o pomoc, uvedl, že to nemá smysl. Jediný orgán, na který se může obrátit se žádostí o pomoc, ho chce uvěznit. Kromě popsanych událostí měl předtím v Rusku dobrý život. Byl podnikatelem, dobře vydělával a žil dobře.
17. AX poté k dotazu žalovaného popsal svoji politickou aktivitu v Rusku. Vše začalo v roce 2017. Koupil tehdy byt v rámci programu „Bydlení pro ruské rodiny“. V průběhu výstavby bytového domu se ukázalo, že stát dal na stavbu málo peněz a nestihne ji dokončit včas. AX se obrátil na příslušný úřad, kde mu potvrdili potíže s financováním stavby. Čekal zhruba do května, ale nic se nepohnulo. Proto se rozhodl, že o tom bude informovat veřejnost. Vytvořil si plakát, se kterým stál u stavby. Měl na něm napsané, že co je to za stát, který neumí dostavět byt. Hlídač staveniště na něj zavolał policii. Po příjezdu ho varovala, že jde o neohlášený mítink. Chtěli, aby odešel. To nakonec udělal. Policie mu vyhrožovala, že ho může na 10 dní zadržet.
18. Dne 7. 10. 2021 proběhl druhý pohovor. AX neměl žádné nové informace o svém trestním řízení. Po 21. 1. 2020 přerušil kontakt s advokátem z bezpečnostních důvodů. Pojal podezření, že by s policií mohl pracovat proti němu. Nebral telefon, protože se bál, že ho odposlouchávají.
19. Žalovaný upozornil AX, že se v předvolání k výslechu na středu 29. 1. 2020 uvádí, že ho předvolávají jako svědka, nikoliv jako obviněného. To znamená, že proti němu nevedli trestní řízení. AX vysvětloval, že to je běžná praxe. V první fázi vždy předvolávají člověka jako svědka. Oficiálně ani nemohou napsat, že je někdo obviněný. O obvinění vždy mluví na svém území, tj. na území policie. Žalovaný ho pak konfrontoval s *Informací MZV* ze dne 3. 2. 2021, podle které by AX dostal informaci, že proti němu zahájili trestní stíhání. A doručili by mu o tom oznámení, které podle svých tvrzení neobdržel.
20. Žalovaný se dotazoval, z jakého konkrétního důvodu AX hledali. Podle něj to bylo kvůli činnosti spojené s Alexejem Navalným a prošetřování korupce. A taky protože tuto činnost financoval. Jeho rodině řekli, že ho hledají na základě zákonných ustanovení uvedených v předvolání ze dne 21. 1. 2020. Chtěli vědět, kde se nachází, a jestli je s ním rodina v kontaktu. Žalovaný se dále ptal, v jakém zákonném režimu zadrželi jeho otce. To AX přesně nevěděl. Podle toho, co mu řekla matka, to bylo kvůli neuposlechnutí policisty. Ale šlo jen o záminku, aby z otce vytáhli alespoň nějakou informaci. Není s ním v kontaktu z bezpečnostních důvodů. Uložili mu trest pět měsíců. Tábor nucených prací je něco jako vězení. Odváželi je na pole na sezónní práce. Matka mu říkala, že tam byly

špatné podmínky a stravování. AX k tomu doložil fotku ze svatby, na které je jeho otec, a fotku z listopadu 2020, z níž má plynout jeho fyzická změna.

21. Žalovaný se pak ptal, jestli měl AX v Rusku i jiné obtíže. Vypověděl, že ho ještě předtím v březnu 2019 zadrželi na 10 dní po dobu univerziády kvůli individuálnímu protestu. Doložil to screenshotem fotografie ze sociální sítě, na které má v ruce plakát s nápisem „Jsem oběť Putinova zločinství a bezpráví.“ V doprovodném textu profilu s názvem „Tým Navalného Krasnojarsk“ se na daném screenshotu píše, že v den příjezdu Vladimira Putina zadrželi několik podvedených, kteří stáli s plakáty v různých částech města. Daný profil k tomu dodal „Převážně naše lidi“. Žalovaný chtěl vědět, zda ho v souvislosti se zadržením na univerziádě z něčeho oficiálně obvinili. Odpověděl, že ne. Pouze ho varovali, že všechny, koho tehdy zadrželi, následně obviní, jestli je ještě jednou zadrží. Na dotaz žalovaného AX uvedl, že kromě zadržení během univerziády již neměl žádné potíže.
22. Poté se žalovaný ptal, jakých konkrétních organizací Alexeje Navalného byl AX členem. Uvedl stranu Rusko budoucnosti. Dříve se jmenovala Strana progresu. Jejím členem byl jeho bratr a jeho rodina. V červnu 2018 se Strana progresu přejmenovala na stranu Rusko budoucnosti. Žalovaný se dotazoval, zda byl členem i jiných organizací. AX uvedl, že strana Rusko budoucnosti spolupracovala s jinými organizacemi, tzv. štáby Navalného a FBK. Žalovaný se zeptal, zda byl tedy členem jen strany Rusko budoucnosti, což AX stvrdil. Nyní už členem není, protože ukončil kontakty se vším, co ho spojovalo s Ruskem. Členem byl přibližně od června 2018 do odjezdu do Česka v lednu 2020.
23. Žalovaný žádal, aby AX uvedl vedoucí osobnosti tohoto hnutí. On sám byl v kontaktu se štábem Navalného, který sídlil na ulici Leninova 122 v Krasnojarsku. Uvedl jméno jeho tehdejšího vedoucího i jména, které bezprostředně souvisela s jejich hnutím z Moskvy. Žalovaný chtěl znát další jména vedoucích osob. AX kromě již zmíněného vedoucího z Krasnojarsku uvedl paní jménem J. Byla koordinátorkou jejich činností. Byl v kontaktu zejména s ní. AX pak vyjmenoval několik dalších řadových členů strany Rusko budoucnosti, které zná a byl s nimi v kontaktu.
24. Následně popsal své aktivity pro hnutí, se kterými začal v červnu 2018. Hned se zúčastnil mítinku proti penzijní reformě. Pak podle zadaných úkolů shromažďoval a vyhledával informace o majetku a okolí veřejných činitelů. Tyto aktivity nebyly pravidelné. Svoji činnost sladřoval s osobním životem a podnikáním. Kromě vyhledávání informací financoval činnost kanceláře štábu Navalného. Ten je nekomerční, nevýdělečnou organizací. Také se zúčastňoval mítinků. To je všechno. Žalovaný se ptal, zda měl AX ve hnutí nějakou konkrétní funkci či pozici. Vysvětloval, že nebyl úplně řadový člen, který se účastnil jen mítinků. Byl součástí struktury FBK a strany Rusko budoucnosti. Měl i členskou průkazku, která se nedává úplně všem. Doložit ji ale nemůže, protože neví, kde je. Byl aktivním, investigativním členem. Nějakou oficiální pozici ale neměl.
25. K dotazu pak AX uznal, že nemůže doložit své finanční příspěvky hnutí. Předávají se buď v hotovosti osobně nebo se posílají na účet. Přispíval oběma způsoby, záleželo na vhodnosti u konkrétní příležitosti. Přispěl šestkrát nebo sedmkrát. Celkem asi 250 000 rublů. Přispíval konkrétně štábu Navalného.
26. K dotazu ohledně demonstrací AX uvedl, že se v Rusku účastnil celkem tří – jeho osobního protestu kvůli stavbě bytu, mítinku proti penzijní reformě a na začátku univerziády. Poté byl na mítinku v Praze na podporu Navalného na přelomu roku 2020 a 2021. Demonstrace proti penzijní reformě se konala 22. 6. 2018 v části parku Kosmonautiky

v Krasnojarsku známé jako Zelený háj. Organizoval ji štáb Navalného. Byl během demonstrace jedním z aktivistů. Hovořil o reformách, které neprospívají jejich národu. Tohoto mítinku se účastnilo asi 300 osob.

27. AX žalovanému následně ještě zaslal sedm článků ze zpravodajského portálu Meduza, které pojednávají o pronásledování Alexeje Navalného a jeho spolupracovníků. Měly relevanci k důvodům jejich žádosti, proto je navrhl jako důkazy. V neposlední řadě AX i BX poskytli žalovanému své vyjádření k situaci po ruském útoku na Ukrajinu.

II. a. 2. Podklady shromážděné žalovaným a vyjádření AX k nim

28. Žalovaný si u Národní ústředny Interpolu vyžádal informaci, zda byl vůči AX vydán mezinárodní či evropský zatýkácí rozkaz a zda jsou případně ještě platné. Interpol odpověděl, že se žádný neneviduje.
29. Žalovaný si pak opatřil informace ohledně politické a bezpečnostní situace a stavu dodržování lidských práv v Ruské federaci. Tyto informace se kromě obecné politické situace v Rusku týkaly také štábu Alexeje Navalného v Krasnojarsku, událostí souvisejících s Alexejem Navalným, strany Rusko budoucnosti, postavení policie v Rusku nebo trestního stíhání. Součástí spisu je i pozitivní rozhodnutí žalovaného o žádosti bratra AX EX o mezinárodní ochranu.
30. AX využil svého práva vyjádřit se ke shromážděným podkladům rozhodnutí. Podle jeho názoru totiž podporují jím uváděné skutečnosti. Navrhl pak doplnění tří dalších zpráv, které popisují stav lidských práv a bezpečnostní situaci v Rusku po ruské invazi na Ukrajinu včetně zesílení represí v Rusku. Tyto zprávy hovoří o eskalaci zásahů bezpečnostních složek proti osobám vyjadřujícím nesouhlas s ruskou invazí. AX má za nepochybné, že by po návratu do Ruska všichni čelili pronásledování kvůli uplatňování politických práv a svobod. Ve vyjádření k podkladům také uvedl, že z nich neplyne žádná informace o bezpečnosti návratu rodiny X do Ruska coby žadatelů o mezinárodní ochranu z politických důvodů.

II. a. 3. Rozhodnutí žalovaného o žádosti AX

31. Rozhodnutím ze dne 11. 5. 2022, č. j. OAM-110/ZA-ZA11-ZA10-R3-2020, žalovaný rozhodl o neudělení jakékoliv z forem mezinárodní ochrany AX.

(Ne)použité podklady předložené AX

32. V průběhu odůvodnění se žalovaný na různých místech vyjadřoval k materiálům a dokumentům, které AX předložil. A zdůvodňoval, proč z nich (ne)vyšel.
33. Jako relevantní shledal dokumenty týkající se předvolání AX na policii. Nechal si je proto přeložit a následně z nich vyšel.
34. Žalovaný naopak nevyužil fotografie, které mají dokazovat změnu vzhledu jeho otce. Na jejich základě nelze ve vztahu k žádosti AX o mezinárodní ochranu nic konkrétního usuzovat. Přestože se snažil nejprve spojit umístění svého otce do tábora nucených prací se svojí osobou, následně připustil, že v tomto ohledu nedisponuje žádnými bližšími informacemi. Ze samotných fotografií nelze učinit závěr o konkrétních příčinách změny vzhledu otce AX.

35. K materiálům týkajícím se zpráv s vyšetřovatelkou koncem roku 2019 a začátkem roku 2020, žalovaný uvedl, že z nich vyplývá pouze ujednávání termínu výsledku. Neuvádí se v nich žádné konkrétní datum odesílání zpráv. Nadto žalovaný poznamenává, že telefonní číslo, ze kterého měl AX obdržet zprávy od vyšetřovatelky (79232121888), se neshoduje v první číslici s telefonním číslem udaným na předvolání k výsledku na den 29. 1. 2020 (89232121888).
36. S doloženými internetovými články se žalovaný seznámil za pomoci internetového překladáče. Jak podle něj potvrdil i sám AX, netýkají se přímo jeho osoby. Nikde se v nich o něm nehovoří. Většina článků se týká organizací Alexeje Navalného v Rusku. Některé se týkají tzv. kauzy praní špinavých peněz a domovních prohlídek. Ty žalovaný využil a v odůvodnění se k nim pak míní blíže vyjádřit.
37. K videu ze srpnového zadržení AX žalovaný uvedl, že z něj nelze určit, kdo je osobou na nahrávce. Není z ní možné identifikovat právě AX. Zadržené osobě není vidět do obličeje, na nahrávce je pouze pohled zezadu. Nelze určit ani datum pořízení videa.
38. Žalovaný pak přijal tři články z internetových zdrojů, které dokládají aktuální situaci v Rusku. Jsou o protestech proti válce na Ukrajině a reakci bezpečnostních složek vůči osobám vyjadřujícím nesouhlas s touto válkou. K osobě AX se nicméně tyto materiály přímo nevztahují. Navíc jsou z doby po jeho odjezdu z Ruska. Svůj nesouhlas s válkou nijak veřejně neprezentoval.
39. Co se týká odkazu na spisy vedené ve věci mezinárodní ochrany rodinných příslušníků AX, kteří v Česku získali azyl, žalovaný konstatuje, že o nich samozřejmě ví. Ve vztahu k jeho případu však považuje za relevantní jen spis jeho bratra. Stejný názor vyjádřil i Krajský soud v Brně v rozsudku ze dne 21. 9. 2020, č. j. 41 Az 21/2020-83. Případy vzdálenějších rodinných příslušníků AX se k jeho azylovému příběhu nevztahují. Nečelil v Rusku potížím v souvislosti s těmito osobami. Měl vlastní potíže, které ve svém řízení podrobně popsal. Žalovaný tedy neshledal důvod učinit součástí jeho spisu i materiály vztahující se k jeho dalším příbuzným.

Posouzení žádosti AX o mezinárodní ochranu

Důvody neudělení azylu podle § 12 písm. a) zákona o azylu

40. Žalovaný se při úvahách o azylu podle § 12 písm. a) zákona o azylu (kvůli pronásledování za uplatňování politických práv a svobod) zabýval členstvím AX v politické straně Rusko budoucnosti, jeho činností pro organizace Alexeje Navalného a účastí na mítincích v Rusku.
41. Podle žalovaného AX kvůli účasti na protestech nečelil pronásledování. Nikdy ho z ničeho neobvinili, ani proti němu nezahájili trestní řízení. Při individuálním protestu během univerziády ho na 10 dní zadrželi (po dobu konání akce), ale poté ho bez jakéhokoliv dalšího postihu propustili. AX rovněž nehovořil o tom, že by proti němu během zadržení někdo použil násilí, nebo že by utrpěl nějakou újmu.
42. Za hlavní důvod své žádosti a za příčinu opuštění Ruska označil problémy po jeho zadržení „neoficiální policejní strukturou“ v srpnu 2019. Drželi ho dva dny (od soboty do pondělí) v cele na SIZO. Podle žalovaného ovšem jednání, kterému měl AX čelit, nelze označit za azylově relevantní pronásledování. Sice zmínil, že proti němu měli příslušníci

bezpečnostních složek užít fyzickou sílu. Nicméně to nijak neřešil. Neobrátil se na nadřízené složky se stížností.

43. K možnostem získání ochrany proti jednání ruských bezpečnostních složek žalovaný odkázal na *Informaci OAMP – Postavení policie v Ruské federaci* ze dne 4. 3. 2022, která popisuje, kam se mohou ruští občané obrátit o pomoc. Zločiny spáchané policisty, ať již se jedná o korupci nebo zneužití pravomoci, vyšetřuje zvláštní jednotka Vyšetřovacího výboru. Dále se postupem policie může zabývat kancelář prokurátora, veřejný ochránce práv nebo Rada pro lidská práva při prezidentu Ruské federace. Případné pochybení při vyšetřování lze řešit soudní cestou. Ministerstvo vnitra používá nástroje zamezující korupci policistů. Ti absolvují i tréninky pro zvýšení jejich odborné způsobilosti. Kromě oficiálních mechanismů existují různé aktivity občanské společnosti nebo organizací, které se snaží poukázat na excesy policie či případně pohnat pachatele k odpovědnosti.
44. Citovaný podklad žalovaného v části věnované možnostem vnitřní ochrany zmiňuje i činnost Federální bezpečnostní služby („FSB“). Ta přímo odpovídá prezidentovi a její činnost kontrolují též vláda, parlament a soudy. Případnou trestnou činnost FSB vyšetřuje Vyšetřovací výbor a případy rozhodují vojenské soudy. Stížnosti proti konání nebo upozornění na trestnou činnost lze podávat též k administrativně vyššímu úřadu FSB. K Vyšetřovacímu výboru případně k úřadu prokurátora se mohou obracet i občané s podnětem o trestné činnosti FSB nebo způsobené škodě. Žalovaný z toho všeho vyvodil, že AX měl v případě nelegálního jednání vůči své osobě možnost obrátit se na ruské bezpečnostní orgány.
45. Důvodem odjezdu AX z Ruska byla podle jeho slov výzva, aby se 28. 1. 2020 dostavil na SIZO ke sdělení obvinění podle čl. 159 odst. 4 a čl. 280 ruského trestního zákoníku kvůli jeho činnosti na podporu Navalného organizací. Na místo určení se ovšem nedostavil. Poté mu do místa jeho trvalé registrace k pobytu v Rusku doručili předvolání k výslechu na den 29. 1. 2020. V něm ho ovšem předvolávají jako svědka. Z vyjádření AX ani z jím doložených materiálů nelze dospět k závěru, že by proti němu v Rusku skutečně vedli trestní stíhání. Nikdy neobdržel oznámení o jeho zahájení, tedy oficiální dokument, kterým policie podle zákona obviněnou osobu o trestním stíhání informuje. Tento argument žalovaný opírá o *Informaci MZV*, kde se uvádí, že stíhaná osoba obdrží kopii oznámení o zahájení jejího trestního stíhání. Doručuje se poštou do poštovní schránky. Nic takového však AX nedostal. Pokud by policie měla v úmyslu ho trestně stíhat, mohla to učinit standardním způsobem.
46. Žalovaný si vyhledával informace o trestním stíhání AX v Rusku. Zjišťoval, zda jeho jméno figuruje v ruských soudních databázích (viz *Informace OAMP – Ověření konkrétních údajů*, bod č. 4). K osobě AX dohledal několik soudních řízení. Žádné se ale netýká trestního stíhání. Žalovaný proto nedospěl k závěru, že by AX během svého pobytu ve vlasti čelil jednání, které by se dalo označit za pronásledování ve smyslu § 12 písm. a) zákona o azylu.

Důvody neudělení azylu podle § 12 písm. b) zákona o azylu

47. Na poli azylu podle § 12 písm. b) zákona o azylu (kvůli odůvodněnému strachu z pronásledování z důvodu rasy, pohlaví, náboženství, národnosti, příslušnosti k určité sociální skupině nebo pro zastávání určitých politických názorů) žalovaný nedospěl k závěru, že by AX mohl v Rusku pociťovat odůvodněnou obavu z pronásledování

z některého z azylově relevantních důvodů. K tvrzené politické aktivitě žalovaný odkázal na část odůvodnění věnující se azylu podle § 12 písm. a) zákona o azylu.

48. AX důvody svých potíží v Rusku i obavy z návratu spojuje se svojí aktivitou pro organizace Alexeje Navalného. Obává se trestního stíhání a odsouzení. Žalovaný však zdůraznil, že proti AX v Rusku nikdy nezahájili trestní stíhání. Žalovaný rovněž nedisponuje informacemi, že by vůči němu někdo vydal mezinárodní zatýkácí rozkaz nebo že by Rusko požádalo o jeho vydání k trestnímu stíhání či k výkonu trestu odnětí svobody (viz *Informace Policejního prezidia ČR, Ředitelství pro mezinárodní policejní spolupráci, odboru operativní spolupráce*).
49. Tvrzenou politickou aktivitu spojenou s organizacemi Alexeje Navalného AX nijak neprokázal. Členský průkaz nepředložil. Během poskytnutí údajů uváděl, že ho nechal v Rusku. Při pohovoru dne 7. 10. 2021 zmínil, že neví, kde průkaz je. Pro žalovaného bylo nepochopitelné, proč by si svůj členský průkaz nevzal, pokud si zvládl vzít jiné dokumenty.
50. Materiály, které AX ke svému řízení dokládá, nic konkrétního nedokazují. To platí pro videonahrávku i doložená předvolání. Žalovaný nedokáže zhodnotit věrohodnost těchto doložených materiálů, resp. jejich pravost. Nicméně zastává názor, že je AX doložil zcela účelově ve snaze vyvolat dojem, že je zájmovou osobou pro ruské bezpečnostní složky.
51. Na základě shromážděných informací žalovaný zpochybňuje některá tvrzení AX týkající se jeho politické aktivity. S odkazem na *Informaci OAMP – Strana Rusko budoucnosti* konstatoval, že AX členský průkaz nikdy nevlastnil. Podle tohoto podkladu (viz jeho bod 4), zájemci o členství ve straně Rusko budoucnosti mohli do strany vstoupit až po registraci strany ruskými úřady. Stranu Rusko budoucnosti ale ruské úřady nikdy nezaregistrovaly (viz bod 1 citovaného podkladu). AX tedy nemohl být jejím oficiálním členem.
52. Nadto žalovaný zpochybnil i tvrzení ohledně data vstupu do strany. AX uvedl, že do strany Rusko budoucnosti vstoupil v červnu 2018. K tomuto okamžiku datoval i začátek své politické aktivity pro organizace Alexeje Navalného. Jak ovšem vyplývá z *Informace OAMP – Strana Rusko budoucnosti* (body 3 a 4), krasnojarská buňka strany Rusko budoucnosti vznikla dne 9. 4. 2019. Žalovaný čerpal informace z oficiálních internetových stránek štábu Alexeje Navalného. AX tedy jen stěží mohl vstoupit do této strany a vyvíjet pro ni nějakou aktivitu, pokud strana, resp. její pobočka, v Krasnojarsku vznikla až cca 10 měsíců poté, co do ní měl vstoupit a začít pro ni vykonávat investigativní činnost.
53. Z *Informace OAMP – Štáb Alexeje Navalného v Krasnojarsku* plyne, že tamější pobočka štábu Alexeje Navalného vznikla již dne 12. 5. 2017. Nicméně AX svoji politickou aktivitu spojoval výhradně se stranou Rusko budoucnosti, do níž měl vstoupit v červnu 2018. Od té doby měl podporovat činnost organizací Alexeje Navalného.
54. AX pak chybně určil adresu sídla štábu Navalného v Krasnojarsku, neboť uvedl ulici Leninova 122 (opakovaně), kdežto správná adresa je Leninova 133 (viz *Informace OAMP – Strana Rusko budoucnosti, bod 3* a *Informace OAMP – Štáb Alexeje Navalného v Krasnojarsku, bod 2*). Žalovaný zpochybňoval i tvrzení o mítinku proti penzijní reformě, kterého se měl AX zúčastnit dne 22. 6. 2018 v Krasnojarsku. *Informace OAMP – Strana Rusko budoucnosti* (bod 6) sice potvrzuje, že se v daném místě a termínu uskutečnila demonstrace proti zvýšení věku odchodu do důchodu. Tento protest však organizovala Komunistická strana

Ruské federace, nikoliv štáb Navalného. Demonstrace se zúčastnilo okolo tisíce osob. AX přitom tvrdil účast asi 300 osob. Štáb Alexeje Navalného měl sice v Krasnojarsku taky pořádat mítink proti zvyšování věku pro odchod do důchodu. Nicméně ten měl proběhnout dne 1. 7. 2018 na náměstí Revoluce. Kromě toho se dne 23. 11. 2018 konala agitační procházka ve městě (viz *Informace OAMP – Štáb Alexeje Navalného v Krasnojarsku*).

55. Žalovaný proto považuje tvrzení AX za účelová. I kdyby přistoupil na pravdivost jeho slov a obav z návratu do vlasti, nemohl by na základě shromážděných informací učinit závěr, že mu hrozí v případě návratu do Ruska skutečné a bezprostřední nebezpečí pronásledování.
56. AX spojuje své obavy z návratu do vlasti s tzv. kauzou praní špinavých peněz FBK. Jak ovšem plyne z *Informace OAMP – Strana Rusko budoucnosti* (bod 7) i z doložených materiálů, ruské orgány proti nikomu do současné doby nevznesly žádné obvinění. Ani neidentifikovaly podezřelé. S nikým tedy v této věci nezahájily trestní řízení.
57. Dále žalovaný zpochybňuje i tvrzení týkající se zadržení AX dne 17. 8. 2019. Z *Informace OAMP – Strana Rusko budoucnosti* (bod 7) a *Výroční zprávy Human Rights Watch 2020* žalovaný dovodil, že u hlavních představitelů FBK a osob spolupracujících s FBK proběhly domovní prohlídky, výsledky a zabavování věcí či zablokování bankovních účtů. Shromážděné informace však neodpovídají tomu, co popsal AX, který tvrdil, že ho zadrželi a vyslýchali dne 17. 8. 2019. Prohlídky v Krasnojarsku proběhly až dne 12. 9. 2019. V srpnu probíhaly prohlídky v Moskvě a u klíčových představitelů FBK. AX však nezastával v FBK žádné zásadní postavení. Nepatřil k jeho hlavním představitelům či klíčovým osobám. O jeho zadržení pak nelze dohledat žádné informace. K prohlídkám v Krasnojarsku dne 12. 9. 2019 došlo v sídle štábu a pak jmenovitě u dvou jiných osob, kterým rovněž zablokovali bankovní účty. AX o zablokování přístupu k finančním prostředkům vůbec nehovořil. Ani neuváděl, že by u něj dne 12. 9. 2019 proběhla domovní prohlídka.
58. Ruské státní orgány a bezpečnostní složky od začátku srpna 2019 podnikly opatření proti konkrétním osobám podílejícím se na činnosti FBK, proti jeho hlavním představitelům a veřejně známým osobnostem. Nepotřebovaly si tedy hledat žádnou „zástupnou oběť“. V souvislosti s kauzou praní špinavých peněz FBK žalovaný neshledal, že by AX hrozilo v případě návratu do vlasti nebezpečí trestního stíhání, resp. pronásledování ve smyslu zákona o azylu.
59. Co se týká obav z trestního stíhání za extremistickou činnost, žalovaný odkazuje na *Informaci OAMP – Události související s představitelem opozice Alexejem Navalným*. Z ní plyne, že AX nemohou za tvrzenou politickou aktivitu v Rusku trestně stíhat. Aktivitu na podporu Alexeje Navalného, resp. jeho organizací (v tomto případě jde o FBK a štáb Alexeje Navalného v Krasnojarsku), která se uskutečňovala v minulosti – před nabytím právní moci rozsudku o zákazu těchto organizací (4. 8. 2021), resp. o jejich prohlášení za extremistické organizace (6. 8. 2021) –, nelze trestně stíhat. Rozsudek nemá retroaktivní účinek. AX svou činnost pro Navalného organizace ukončil v prosinci 2019, tedy více než rok a půl před jejich uznáním za extremistické.
60. Žalovaný ve světle všech zjištěných skutečností zastává názor, že AX pouze využívá svého povědomí o situaci opozičních politiků a aktivistů v Rusku, resp. osob podporujících Alexeje Navalného. A snaží se k nim přiřadit i sám sebe.

61. Stejný názor žalovaný zastává i s ohledem na možné pronásledování v souvislosti s aktuální bezpečnostní situací v Rusku. AX neuvedl, že by sám nějak veřejně prezentoval svůj nesouhlas s válkou na Ukrajině nebo že by se zúčastnil nějakých veřejných akcí proti této válce.
62. Žalovaný udělil bratru AX EX azyl podle § 12 písm. a) zákona o azylu. Ačkoliv oba bratři za důvod své žádosti o mezinárodní ochranu označili problémy, kterým ve vlasti čelili v souvislosti se svojí aktivitou na podporu Alexeje Navalného, tak tyto jejich problémy neměly souvislost. Každý z nich čelil svým vlastním obtížím. Nezávisle na osobě či činnosti toho druhého. AX neměl v Rusku trable kvůli svému bratrovi. Nic takového nikdy netvrdil. Své problémy spojoval výlučně se svojí vlastní politickou aktivitou. Důvody, pro které každý z bratrů požádal o mezinárodní ochranu i podstata jejich činnosti nebyly totožné.

Zbylé formy mezinárodní ochrany

63. Žalovaný neudělil AX jakoukoliv žádou z forem azylu podle § 12 zákona o azylu. Ve zbytku odůvodnění pak vysvětluje, proč mu neudělil ani azyl za účelem sloučení rodiny nebo humanitární azyl (§ 13 a § 14 zákona o azylu). I proč nesplňoval podmínky pro udělení doplňkové ochrany (§ 14a či § 14b zákona o azylu).

II. b) Azylový příběh BX a jejích dcer

II. b. 1. Obsah pohovoru a doložené podklady

64. BX podala žádost o mezinárodní ochranu svým jménem a jménem dcery CX na počátku února 2020 (stejně jako AX). Při poskytnutí údajů k žádosti uvedla, že ji podala, protože AX trestně stíhají. Žena, která vede jeho stíhání, jí vyhrožovala. Obviňovala ji, že manžela ukrývá, nechce sdělit, kde je, a neříká pravdu. K výhrůžkám přidávala, že ji potrestají jako spolupachatelku. Vyšetřování přímo proti ní ale nezahájili. Ani ji neobvinili. Proto koupila letenku a s dcerou přiletěly do ČR.
65. Dne 14. 10. 2021 AX podal žádost o mezinárodní ochranu jménem dcery DX, která se manželům X. narodila v Česku. Při pohovoru dne 18. 11. 2021 BX uvedla, že s dcerou CX vycestovaly, protože jejího manžela v Rusku pronásledovala policie. Poté, co se k ní nedostavil dne 28. 1. 2020, jí téhož dne zavolala vyšetřovatelka s výhrůžkami. Představila se jako O. P. Řešila věc jejího manžela. Tvrdila, že jde o zatajování informací, že na to jsou také paragrafy. A že její dítě bude sirotek. BX hned položila telefon a změnila si číslo. O den později přišli policisté k ní domů. Přesněji do domu jejích rodičů, kde má hlášený pobyt. Poté, co AX odjel, tam šly s dcerou bydlet. Byla doma sama. Po zazvonění šla ke kukátku. Podívala se. A neotevřela. Žalovaný se dotazoval, zda BX nějak tyto výhrůžky řešila. Odpověděla, že už se nikam neobracela, protože manžel byl v Česku.
66. Žalovaný se poté BX ptal, zda se pokusila vyřešit své problémy přestěhováním se v Rusku. Odpověděla, že ne, protože po celém Rusku funguje stejná policie, stejné orgány. Nemá proto smysl se přestěhovat do Moskvy nebo Petrohradu. Je to jeden systém. Necestovali s manželem společně, protože se báli, že ho sledují. Pokud by cestovali společně, hrozilo by, že zadrží celou rodinu. Od odjezdu do dne pohovoru je policie nekontaktovala.
67. Žalovaný upozornil, že jsou v Rusku s AX rozvedení, tak proč by je stíhali. BX opáčila, že ji nicméně vyšetřovatelka volala v den, kdy se manžel nedostavil na policii. Nevolala jen

tak. Sama řekla, že ví, že spolu žijí. Na dotaz, zda její rodinní příslušníci kvůli nim nemají problémy, BX uvedla, že jednou přišli za jejím otcem. Ptali se na ni a jejího manžela. Otec řekl, že se odstěhovala do jiného města a že se s AX rozvedla. Doklad o rozvodu policii přesvědčil.

68. Žalovaný se pak ptal, kdy začalo trestní stíhání AX v Rusku. Odpověděla, že myslí, že to bylo od srpna 2019. Tehdy ho totiž zadrželi. V tom čase začalo trestní stíhání všech spolupracovníků Alexeje Navalného. Manžel pak dostal dokument s předvoláním na 28. 1. 2020. A na místo jeho hlášeného pobytu mu následně přišlo předvolání na 29. 1. 2020. Tam se také nedostavil. Na otázku, kdo trestní stíhání vede, odpověděla, že neví. Jen že vyšetřovatelkou byla O. P., která tehdy volala.
69. Žalovaný BX vyzval, ať popíše co nejpodrobněji, co ví o zadržení v sobotu 17. 8. 2019. Vypověděla, že se manžel rozhodl, že bude i v sobotu pracovat a jel do kanceláře. Večer nepřišel domů, proto mu volala. Ale telefon měl vypnutý. Čekali do pozdního večera. Zavolala pak rodičům. Ale těm se ozval naposledy ráno, pak už ne. Druhého dne ráno se zase nic nedělo. Telefon byl stále vypnutý. Jeli do kanceláře. Byla otevřená a nikdo tam nebyl. Nebyl tam ani počítač, ani mobil. Nebyly tam žádné jeho věci kromě přezůvek. Ty mu při zadržení spadly. Pak volali do tří nemocnic. Ale nic se nedozvěděli, nepřívezli ho tam. Tak jeli na policii, chtěli podat oznámení o nezvěstném. Nicméně jim řekli, že ho lze podat až po třech dnech. A že mají přijet v pondělí, že určitě někde je. Byly to příšerné dva dny, během kterých neměli žádné informace. V pondělí se AX vrátil. Žádné oznámení tedy nepodali. Řekl jí, co s ním dělali, jak ho bili. Měl modřiny. Bylo zo strašné se na něj dívat.
70. Žalovaný chtěl vědět, co jí manžel o zadržení řekl. Uvedla, že jí vyprávěl, že seděl v kanceláři a pracoval. Najednou uslyšel, že někdo vešel do kanceláře. Šel se podívat a uviděl lidi v uniformě. Položili ho na zem, začali mu klást otázky. Pak mu nasadili pytel, posadili ho do auta a odvezli neznámo kam. Ocitl se v nějaké místnosti. Nebyl to pokoj v bytě, ale byla to místnost asi na policii nebo ve vazební věznici. Začali ho vyslýchat. Ptali se na Navalného stranu, jaká vyšetřování v této straně probíhají. Manžel jim chtěl zavolat, ale nedovolili mu to. Bili ho. Další den výslech pokračoval. Den poté ho pustili. Vyprávěl jí, že mu během mučení vyhrožovali, že ji znásilní. Kvůli tomu řekl, že se musí rozvést, aby se alespoň nějak ochránili.
71. Žalovaný si i ve vztahu k žádosti BX a jejích dcer opatřil podobné informace o Rusku, jako v případě jejího manžela. BX a její dcery k podkladům pro vydání rozhodnutí uplatnila obsahově stejné vyjádření jako AX.

II. b. 2. Rozhodnutí o žádosti BX a jejích dcer

72. Rozhodnutím ze dne 11. 5. 2022, č. j. OAM-109/ZA-ZA11-ZA10-R3-2020, žalovaný rozhodl o neudělení jakékoliv z forem mezinárodní ochrany BX a jejím dvěma dcerám. Obdržel stejné podklady a návrhy jako v řízení o žádosti AX. Vypořádal se s nimi stejně.

Důvody neudělení azylu podle § 12 písm. a) zákona o azylu

73. BX výslovně popřela, že by byla ve vlasti politicky aktivní. Kromě jednoho telefonického varování policejní vyšetřovatelky o možném trestním stíhání kvůli zatajování informací neměla s ruskými státními orgány či bezpečnostními složkami žádné problémy. Nikdy ji trestně nestíhali. V případě nezletilých dětí manželů X je pak uplatňování politických práv

objektivně nemožné již s ohledem na jejich nízký věk. Dcera DX se navíc narodila v Česku.

Důvody neudělení azylu podle § 12 písm. b) zákona o azylu

74. Žalovaný neshledal, že by BX a její nezletilé dcery mohly ve vlasti pociťovat odůvodněnou obavu z pronásledování z důvodů uvedených v § 12 písm. b) zákona o azylu. Žádost se pojí výhradně s osobou AX, jeho politickou aktivitou a s tím souvisejícími problémy. Sama BX neměla ve vlasti žádné problémy. Jedinou negativní věcí byl telefonický rozhovor dne 28. 1. 2020 s policejní vyšetřovatelkou. Toto jednání vyšetřovatelky pak nijak neřešila, neobrátila se nikam se stížností. Počinání policejní vyšetřovatelky nelze rozhodně považovat za pronásledování. Jednalo se o jednorázovou záležitost.
75. Ani ve vztahu k budoucnosti žalovaný v případě BX a jejích dcer neshledal odůvodněnou obavu z pronásledování podle § 12 písm. b) zákona o azylu. Obavy z návratu do vlasti se týkají problémů AX. Jeho problémy však nemají relevanci z pohledu některé z forem mezinárodní ochrany.
76. Pro úplnost žalovaný uvedl, že ruští občané mají možnost ve své vlasti získat ochranu proti negativnímu jednání vůči své osobě. Odkázal opět na *Informaci OAMP – Postavení policie v Ruské federaci* a zopakoval, proč z ní plyne závěr o dostatečné vnitřní ochraně. BX nic nehrozí ani v souvislosti s vypuknutím konfliktu na Ukrajině. Neuvedla, že by sama podnikla nějaké kroky proti válce na Ukrajině či na podporu Ukrajiny.

Zbylé formy mezinárodní ochrany

77. Žalovaný BX a jejím dcerám taktéž neudělil žádnou z forem azylu podle § 12 zákona o azylu. Ve zbytku odůvodnění pak vysvětluje, proč jim neudělil ani azyl za účelem sloučení rodiny nebo humanitární azyl (§ 13 a § 14 zákona o azylu). A proč nesplňovaly podmínky pro udělení doplňkové ochrany (§ 14a či § 14b zákona o azylu).

III. Žaloba

78. Žaloba rodiny X míří proti rozhodnutí žalovaného o žádosti AX i rozhodnutí žalovaného o žádosti BX a jejích dcer.
79. X namítají, že podali věrohodnou výpověď a tvrzené skutečnosti doložili dalšími důkazy. Své obavy z návratu do Ruska formulovali jasně a konzistentně. AX detailně popsal svoji politickou aktivitu, kterou v žalobě znovu shrnul. Zmínil také svůj protest během univerziády v březnu 2019, který vedl k jeho svévolnému zadržení na 10 dní. Po propuštění dále vyvíjel činnost pro opoziční hnutí. Represe státních orgánů následně přišla v srpnu 2019 v souvislosti se zatahem proti organizacím Navalného, konkrétně proti FBK v tzv. případě praní špinavých peněz.
80. AX poukazuje na problémy, o kterých mluvil při pohovorech. Svá tvrzení žalovanému doložil několika listinnými důkazy a videozáznamem jeho zadržení. V souvislosti s jeho pronásledováním čelila konfrontaci státních orgánů i BX. Vyšetřovatelka jí telefonicky vyhrožovala zahájením trestního stíhání pro zatajování informací a uvězněním.
81. X naplnili zákonné požadavky pro udělení mezinárodní ochrany ve formě azylu. AX vyvíjel činnost pro opoziční hnutí Alexeje Navalného (Rusko budoucnosti) a jemu přidružené organizace: štáby Navalného a FBK, které později stát prohlásil za

extrémistické organizace. Policie ho dvakrát zadržela. Ve druhém případě ho vyslýchala a podrobila fyzickému i psychickému násilí. Vyšetřovatelka mu vyhrožovala zahájením trestního stíhání. AX ve své vlasti vyvíjel činnost k uplatňování svých politických práv, konkrétně svobody projevu, shromažďovacího práva a sdružovacího práva.

82. Žalovaný přitom nezpochybňuje, že ho policie zadržela a omezila na svobodě. Ani to, že vůči němu uplatnila fyzické a psychické násilí. Konstatuje ovšem, že jednání, kterému čelil, nelze podřadit pod termín „azylově relevantní pronásledování.“ Podle přesvědčení AX však jeho zadržení během univerziády a svévolné zadržení policií, během kterého čelil fyzickému a psychickému násilí i vydírání, lze podřadit pod definici pronásledování. Jde o vážné porušení jeho práva na ochranu proti mučení či nelidskému a ponižujícímu zacházení, práva na osobní svobodu a zákazu trestu bez zákona. I samotné neoprávněné zadržování může být porušením zákazu špatného zacházení.
83. Žalovaný AX vytýká, že nevyužil ochranu dostupnou v Rusku. To však pramení z tamější nepříznivé situace. Je jisté, že by se mu žádné pomoci od státních orgánů nedostalo. X upozorňují, že se neobávají pronásledování ze strany soukromých osob, ale ze strany státních orgánů. Existence dostupné vnitřní ochrany se v těchto situacích posuzuje odlišně. Podle unijního práva platí vyvratitelná domněnka, že pokud je původcem pronásledování nebo vážné újmy stát nebo státní subjekt, pak není účinná ochrana žadateli dostupná. Žalovaný navíc ani neposoudil, zda by se skutečně X efektivní ochrany mohlo dostat. S ohledem na obecně známé informace o snaze ruského režimu potlačovat politické oponenty nelze očekávat, že by někdo jejich stížnost na postup policie efektivně a nestranně vyšetřil.
84. Žalovaný také zpochybnil tvrzení AX ohledně zahájení trestního stíhání. AX však vyzdvihuje, že vynucování výpovědí nebo přiznání pomoci mučení je v Rusku běžné. Zprávy lidskoprávních organizací rovněž vyvrací možnost využití účinné ochrany v Rusku.
85. AX dále žalovanému vytýká, že posoudil předložené důkazy nedůkladně. K videozáznamu zadržení žalovaný pouze uvedl, že nelze z nahrávky určit o jakou osobu se jedná. Přestože v čase 1:10 je vidět obličej AX. A následně je v čase 3:30 slyšet, jak říká své jméno a datum narození. Tím, že žalovaný k videozáznamu nepřihlédl a náležitě se s tímto důkazním materiálem nevypořádal, zatížil rozhodnutí nezákonností. Je na místě pochybovat o náležitém posouzení dalších důkazních materiálů.
86. I podklady pro vydání rozhodnutí, které si žalovaný sám shromáždil, nezhodnotil dostatečně. Žalovaný do spisu zařadil *Výroční zprávu Human Rights Watch 2020 – Ruská federace*, která uvádí, že se stav lidských práv v Rusku v roce 2019 zhoršoval. Státní orgány reagovaly na rostoucí občanský aktivismus represivní legislativou a stíháním. Zpráva potvrzuje, že policie užívala vůči demonstrantům nepřiměřenou sílu. Například zpráva *Freedom House – Svoboda ve světě 2021 – Rusko* popisuje, že ruská ústava sice zaručuje svobodu slova, státní orgány ale mají díky zákonům o extremismu širokou diskreční pravomoc zasahovat tvrdě proti jakémukoliv slovnímu projevu, organizaci či aktivitě, která postrádá podporu oficiálních míst. Z této zprávy vyplývá i chybějící záruka pro politická práva a svobody. Politické přesvědčení je častým důvodem pronásledování státních orgánů. Pokud to žalovaný při rozhodování nezohlednil, svědčí to o nedostatečně posouzeném stavu věci.

87. Žalovaný také uvedl, že X svá tvrzení zveličují až fabulují. Poskytli mu však konzistentní a věrohodné výpovědi, ze kterých lze dovodit, že jednání, kterému čelili, je možné podřadit pod definici pronásledování. Žalovaný se snažil dojít k závěru, že AX není vůbec předmětem zájmu ruských státních orgánů, pokud označuje jeho výpověď za účelovou. Nerespektoval ovšem ustálenou judikaturu týkající se rozložení důkazního břemene v azylových věcech a zásady *v pochybnostech ve prospěch žadatele*. Žalovaný navíc pochybil, pokud se nevypořádal s (ne)možností návratu zpět Ruska v souvislosti s událostmi po 24. 2. 2022. Zákon o azylu klade důraz na přesnost a aktuálnost informací
88. Žalovaný argumentuje tím, že AX nikdy nevlastnil členský průkaz strany, že směřoval svou činnost pro stranu Rusko budoucnosti, štáb Alexeje Navalného a FBK, že chybně určil adresu sídla štábu Navalného v Krasnojarsku, že uvedl zavádějící informace k mítinku proti penzijní reformě, kterého se účastnil 22. 6. 2018, a že BX nikdy neměla ve vlasti žádné problémy, jen ojedinělý negativní zážitek a učinila účelová tvrzení na podporu manžela.
89. Ke členské kartě strany (a) AX odkazuje na judikaturu, podle níž není povinností žadatele o azyl, aby pronásledování své osoby prokazoval jinými důkazními prostředky než vlastní věrohodnou výpovědí. Žalovaný neprokázal, že by AX o své členské kartě vypovídal nevěrohodně. Vyvíjel dobrovolnickou činnost. Zpracovával a vyhledával informace o ruských politicích pro stranu Rusko budoucnosti, které byl členem, ale i pro další organizace spojené s Alexejem Navalným – štáby Navalného a FBK. Šlo stále jednu stejnou činnost. Na nevěrohodnost jeho výpovědi nelze usuzovat z toho, že (b) zaměnil označení subjektu, kde byl aktivní.
90. Správná adresa (c) štábu Navalného v Krasnojarsku je Leninova 133. Chyba v označení čísla popisného však nemůže být důvodem pro označení výpovědi jako nevěrohodné. Vzhledem k časovému odstupu, od kdy se naposledy na dané adrese mohl nacházet, do doby pohovoru je pochopitelné, že si přesnou adresu nemusel ihned vybavit.
91. Žalovaný zpochybňuje tvrzení o mítinku proti penzijní reformě, kterého se AX zúčastnil dne 22. 6. 2018 v Krasnojarsku. Podle žalovaného ji organizovala Komunistická strana Ruské federace, nikoliv štáb Navalného. Žalovaný si však z nashromážděných podkladů vybírá pouze informace, které se mu hodí. Přímou ve zprávě *Informace OAMP – Strana Rusko budoucnosti* se uvádí, že „[d]ne 22. června 2018 proběhla v Krasnojarsku demonstrace proti zvýšení odchodu věku do důchodu. Podle informací organizovala protest Komunistická strana Ruské federace. Demonstrace byla svolána na 11:00 do městské části Zelený ráj v parku Kosmonautů. Účast dosáhla okolo tisíce osob. *Současně kromě této povolené akce proběhlo v ten samý den ve městě též několik nepovolených shromáždění.*“ [zvýraznil krajský soud] Žalovaný nezohlednil informaci, že ve stejný den proběhlo několik nepovolených shromáždění. Pokud se jednalo o shromáždění organizované opozičním hnutím, je logické, že ho státní orgány oficiálně nepovolí. Uvedená zpráva tvrzení AX nevyvrací. Naopak podporuje jím tvrzené skutečnosti a věrohodnosti jeho výpovědi neubírá.
92. BX pak namítá, že v kontextu událostí, které předcházely telefonátu od vyšetřovatelky, je možné považovat takovouto konfrontaci za akt pronásledování. Žalovaný nepřistoupil k dostatečně individuálnímu posouzení její žádosti a nevyhodnotil, jestli by návrat žalobkyně zpět do Ruska v jejím konkrétním případě byl možný a bezpečný. Nemohla

využít vnitřní ochranu, protože má obavu z pronásledování, jehož původcem jsou státní orgány.

93. X dodávají, že obavu z pronásledování mají i z důvodu příslušnosti k sociální skupině – rodině osob, která v Rusku čelila pronásledování státních orgánů. Odkazovali na spisy jejich rodinných příslušníků, kteří úspěšně žádali v Česku o azyl. Žije zde bratr AX EX a jeho manželka, kteří jsou držiteli azylu kvůli pronásledování pro uplatňování svých politických práv a svobod. Soud v Rusku je zbavil rodičovských práv k dětem. Dále zde žije matka švagrové AX, která je rovněž držitelkou azylu, a její manžel ve stejném postavení. Kromě toho v Česku žije i sestra švagrové AX. Rovněž v pozici azylantky. Ruský soud ji také zbavil rodičovských práv ke své dceři.
94. Důvody, pro které jednotliví členové rodiny podali své žádosti o mezinárodní ochranu v Česku, jsou úzce provázané. Ruské orgány přisuzují opoziční názor i zbytku rodiny. Právě proto mají X důvodnou obavu, že by v případě návratu do Ruska čelili pronásledování. Tuto důvodnou obavu pro příslušnost k určité sociální skupině se žalovaný nezabýval.
95. V závěru žaloby X namítají, že jim v případě návratu do Ruska hrozí i reálné nebezpečí vážné újmy. Zpochybňují proto závěry žalovaného o neudělení doplňkové ochrany.

IV. Vyjádření žalovaného k žalobě

96. Žalovaný v reakci na žalobu jen odkázal na svá rozhodnutí, která se podle něj podrobně vypořádávají se všemi žalobními námitkami.

V. Jednání před krajským soudem

V. a) Úvodní stanoviska účastníků řízení

97. Ve středu 16. 11. 2022 se účastníci řízení sešli při jednání u krajského soudu. Zástupce X zrekapituloval žalobu a zdůraznil jejich přesvědčení, že jim hrozí pronásledování.
98. Následně poukázal na vyhlášení mobilizace v Rusku dne 21. 9. 2022. K ní by soud měl přihlédnout na základě čl. 46 odst. 3 procedurální směrnice, podle kterého musí zajistit úplný přezkum skutkové a právní stránky věci ke dni rozhodování soudu (*ex nunc*). Podle čl. 9 odst. 2 písm. e) kvalifikační směrnice přitom může být pronásledováním i trestní stíhání nebo trest za odepření výkonu vojenské služby za konfliktu, jestliže by výkon vojenské služby zahrnoval válečné zločiny nebo činy odporující zásadám a cílům OSN. Ruská armáda páchá na Ukrajině válečné zločiny. Nelze vyloučit, že by AX povolala. Jeho odepření nastoupit by vedlo k možnému trestnímu stíhání.
99. Krajský soud se dotázal AX na vysvětlení, jak se mohl stát členem strany Rusko budoucnosti, pokud podle žalovaného vznikla až 10 měsíců poté, co tvrdil, že do ní vstoupil. AX uvedl, že *oficiálně* má žalovaný pravdu. Ale jde právě o oficiální údaje z příslušného rejstříku. Během působení ve štábu strany Rusko budoucnosti neměl důvod zjišťovat, jestli tato strana má oficiální registraci. Prostě plnil potřebné úkoly. Datum registrace přesně neznal. Ale působil v této straně v domněnku, že existuje. V červnu 2018, kdy se účastnil mítinku, jim tvrdili, že tato politická strana je zaregistrovaná. Šlo o veřejnou informaci. Soud se dále AX dotazoval, zda je možné, že v době, kdy do strany vstupoval, nesla jméno Strana progresu. Odpověděl, že z právního hlediska neví. Neměl přístup k dokumentům, ze kterých by mohl zkontrolovat, pod jakým názvem má tato politická strana registraci. Jeho cíle byly jiné.

100. Soud se pak v souvislosti námitkou o mobilizaci AX ptal, jestli podstoupil základní vojenskou službu. Odpověděl negativně a vysvětlil, že mu kvůli endoprotéze v noze odložili nástup. Má kvůli této indispozici kategorii „V“, která je třetí v pořadí. V praxi ovšem mobilizují všechny kategorie.
101. AX se chtěl k věci krátce vyjádřit. Bydlel v Rusku 30 let. Vyrůstal tam a hrál hokej. Oženil se, měl dobrý příjem a narodilo se jim dítě. S rodinou mohli dvakrát ročně na dovolenou. Kdyby se nezměnila situace, nikdy by Rusko neopustil.
102. Zástupce žalovaného zareagoval, že rozhodnutí má obzvláště pečlivě odůvodnění. Potíže rodiny X podle něj nestačí na žádnou z forem mezinárodní ochrany. AX sám přiznal, že ho trestně nestíhají. Ruská policie by s ním s ohledem na jeho tvrzené aktivity zacházela razantněji. Situace v Rusku je obecně známá. Žalovaný se vypořádal se všemi okolnostmi. O pronásledování rodiny X nelze hovořit.

V. b) Dokazování

103. Krajský soud poté přistoupil k dokazování. X navrhli několik důkazů k současné situaci a stavu lidských práv v Rusku. Jako první k důkazu navrhli rezoluci Rady OSN pro lidská práva ze dne 11. 10. 2022, kterou podpořilo i Česko. Plyne z ní, že Rada OSN pro lidská práva vyjadřuje hluboké znepokojení nad významným zhoršením situace lidských práv v Rusku. Spočívá zejména v závažném omezení práva na svobodu názoru a svobodu projevu, svobodu shromažďování a sdružování. Jak v on-line, tak off-line prostředí. Vede k systematickému ničení organizací občanské společnosti, obhájců lidských práv – obzvláště žen, které čelí genderově orientovaným výhrůžkám –, nezávislých médií, novinářů, pracovníků v médiích, právníků a příslušníků politické opozice ze strany ruských orgánů. Dochází k usmrcení kritiků vlády.
104. Rada OSN pro lidská práva dále vyjádřila hluboké znepokojení nad hromadným zatýkáním, detencemi a šikanováním představitelů občanské společnosti, obhájců lidských práv a zástupců politické opozice, včetně osob pokojně protestujících proti zhoršování vlády práva v Rusku. Rada OSN pro lidská práva vyjádřila hluboké znepokojení i nad legislativními opatřeními, která stále více omezují svobodu shromažďování a vyjadřování.
105. Zástupce žalovaného k tomu zopakoval, že situace v Rusku je obecně známá. Nikdo ji nepodceňuje ani nezlehčuje.
106. Ve vztahu k tématu částečné mobilizace soud provedl tři dokumenty. Rezoluci Rady OSN pro lidská práva ze dne 16. 5. 2022, kterou opět podpořilo i Česko, zprávu CNN ze dne 5. 11. 2022 s názvem *Putin signs law to mobilize Russian citizens convicted of serious crimes* (dostupná zde: <https://cnn.it/3VIYUJC>) a článek z portálu ČT 24 s názvem: „*Nikdy jsem nedržel v ruce zbraň. Mobilizace v Rusku se týká i nezkušených a cílí na menšiny*“ ze dne 23. 9. 2022 (dostupný zde: <https://bit.ly/3iaCgLT>).
107. Zástupce žalovaného vyzýval soud, aby se vrátil k tomu, že je tu žaloba proti rozhodnutí žalovaného. V něm se nehovoří o mobilizaci. Kritizoval, že se často až před soudem objeví nová skutečnost, kterou je ale nejprve potřeba projednat z jeho strany. Soud ho poučil o závazku plynoucím z čl. 46 odst. 3 procedurální směrnice, který soudu ukládá rozhodovat *ex nunc* a zohlednit relevantní skutečnosti, které bez viny žalobce nastaly či vyšly najevo po vydání rozhodnutí žalovaného. Zástupce žalovaného reagoval, že AX mobilizace nehrozila. Žalovaný nemůže za žadatele domýšlet jeho žádost. Její důvody řádně posoudil. K prováděným důkazům se nevyjádřil.

108. V závěru dokazování soud přistoupil k přehrání videonahrávky, kterou AX předložil žalovanému ve správním řízení.

109. Tato videonahrávka je součástí správního spisu, kterým se obecně ve správním soudnictví nedokazuje. Teoreticky proto nebylo jeho důkazní provedení nutné. Krajský soud ovšem chtěl při jednání ověřit žalobní tvrzení, že na videu je AX, aby se k tomu mohli účastníci řízení vyjádřit. A taky chtěl využít přítomnosti tlumočnice z ruského jazyka.

110. Na videu je příjezd určitých osob, které vtrhnou do budovy. A ve tmě začnou křičet: „Kurva, lehni si na zem! Obličejem k zemi!“

Za spršky dalších sprostých slov křičí: „Dej si ruce za záda! Lež!“.

Zadržené osoby, kterou ještě nelze úplně rozpoznat, se pak ptají: „Nechceš nám něco říct, chlapečku? Víš, od koho jsme?“.

A následně se na videu v čase 1:09 ze tmy viditelně vynoří obličej AX. Zadržují ho lidé, kteří vnikli do budovy.

Říkají mu, zda rozumí, že nic neudělá a že pojede s nimi. Dodávají: „Promluvíš s ním. Vyjádříš se. Rozumíš, proč to je? Tak pojď!“

AX protestoval proti tomu, že ho zadrželi. Dostává ovšem příkaz, aby si klekl na kolena. A dávají mu kuklu. Pak ho muži v maskáčovém oblečení s kuklami na hlavě vyvádí z budovy do minibusu. AX má ruce svázané pouty za zády a muži jej drží v předklonu. Má krátké rukávy. V minibusu mu přikáží, aby si lehl na zem obličejem dolů.

Nejdřív říkají: „Lež, ani se nehýbej! Chceš, abychom Ti přidali?“

Pak po něm chtějí, aby se přesunul do zadní části minibusu, se slovy: „Musíš se plazit!“.

Na požadovaném místě v minibusu mu zakáží se hýbat.

111. Zbytek nahrávky pokrývá jízdu v minibusu, kde je zadržený nejdříve s kuklou na hlavě obličejem dolů. Lze pozorovat, že venku je slunečné počasí (již při nakládání zadrženého do minibusu lze v okolí pozorovat zelenající se porost). Následně je po střihu videa zadržený bez kukly. Je slyšet vysílačka, ve které se zmiňuje číslo jednotky (slovy tlumočnice „čtyři tisíce něco“). Muž v černém tričku s krátkým rukávem, který drží zadrženého za vlasy na hlavě, mu ukládá, aby zůstal obličejem (výslovně „tlamou“) dolů.

Pak se ho ptá, jak se jmenuje. Zadržený odpovídá: „X, A Y“.

Muž, který ho drží, chce vědět, kde se narodil. A také se dotazuje: „Víš, proč jsi zadržený?“.

AX odpověděl, že zatím ne.

Poté se muž v černém tričku ptá, zda má rodinu.

112. Následná část konverzace je velmi důležitá. Kvůli nesrovnalostem při překládání způsobenými kvalitou nahrávky a zvuku při jeho přehrávání soud pro jistotu uvede i to, co na ní zaznívá v ruském originále.

Muž držící AX se ho v čase 3:47 ptá: «был ли вы раньше осужден?» („Byl jste dříve odsouzen?“).

AX odpovídá: «нет.» („Ne.“).

Muž v černém tričku se pak ptá: «был ли вы подвергнут наказанию?» („Byl jste trestně stíhán?“).

Odpověď AX: «Никогда.» („Nikdy.“).

Na což muž, který ho zadržuje, v čase 3:53 odpovídá: «Ты будешь осужден.» („Tak budeš souzen.“).

Na dotaz muže v černém tričku, zda tomu rozumí, AX uvádí, že ne.

113. Zástupce X k videu uvedl, že se žalovaný s tímto důkazem ve svém rozhodnutí nevypořádal dostatečně. V souvislosti s dalšími zprávami o Rusku vyplývá najevo, že tam AX čelil pronásledování. Zástupce žalovaného se k tomuto důkazu nijak nevyjádřil. Krajský soud poté dokazování ukončil.

V. c) Závěrečné návrhy a vyhlášení rozsudku

114. Po závěrečných návrzích krajský soud jednání odročil za účelem vyhlášení rozsudku na pondělí 28. 11. 2022, kdy vyhlásil tento rozsudek.

VI. Posouzení podstaty věci krajským soudem

115. Žaloba je důvodná.

116. Krajský soud musí již na tomto místě konstatovat, že dlouhá rozhodnutí žalovaného o žádostech rodiny X o mezinárodní ochranu jsou nepřehledná. A v části i vnitřně rozporná. Kromě vizuální nepřívětivosti (výjimkou nejsou několikastránkové souvislé odstavce popisující pohovory, které přitom hrají pro posouzení věci přelomovou roli), jim chybí jasná, přehledná a logická struktura úvah, které žalovaného vedly k rozhodnutí o neudělení mezinárodní ochrany.

117. Není zřejmé, zda žalovaný považuje azylový příběh rodiny X jako celek za nedůvěryhodný. Nebo zda tu přeci jen je něco, co jim věří. A pokud jim něco věří, které přesně skutečnosti to jsou. Ve výsledku se v dlouhém hutném textu rozhodnutí žalovaného ztratilo jádro celého příběhu: čemu tedy od ruských orgánů X skutečně čelili, a zda to mohlo být pronásledování?

118. Krajský soud z toho důvodu považuje za vhodné nejprve shrnout ta nejzákladnější potřebná východiska, jak by mělo vypadat posuzování žádostí o azyl.

VI. a) Vymezení „cestovní mapy“ pro posuzování žádostí o azyl

119. Každé rozhodnutí ve věci mezinárodní ochrany by mělo sledovat určitou logickou posloupnost. Nejprve by mělo proběhnout (1) *posouzení věrohodnosti vylíčeného azylového příběhu*. Jen s věrohodným azylovým příběhem totiž lze dále pracovat. Nemá smysl ho právně posuzovat, pokud mu nelze věřit. Žalovaný by proto měl po zhodnocení věrohodnosti azylového příběhu žadatele jednoznačně uvést, které jím tvrzené skutečnosti bere za důvěryhodné a bude v jejich světle hodnotit důvodnost žádosti o mezinárodní ochranu. A kterým naopak nevěří, a proto na ně již dále nebere zřetel. Pokud žalovaný shledá celý azylový příběh žadatele nevěrohodným, pak může již v tomto bodě (až na výjimky, ve kterých potřebu mezinárodní ochrany odůvodňuje objektivní situace v zemi původu žadatele) vydat negativní rozhodnutí o žádosti [blíže k hodnocení hodnověrnosti azylového příběhu viz část VI. b) níže].

120. Po zhodnocení věrohodnosti azylového příběhu žadatele a stanovení důvěryhodného skutkového základu věci by mělo následovat (2) *právní posouzení, zda žadateli v místě jeho bydliště hrozí pronásledování* ve smyslu § 2 odst. 4 zákona o azylu, resp. čl. 9 kvalifikační směrnice. Včetně toho, zda toto pronásledování souvisí s některým z azylově relevantních

důvodů uvedených v § 12 zákona o azylu a čl. 10 kvalifikační směrnice. Nehrozí-li žadateli pronásledování, pak lze opět již v tomto bodě vydat negativní rozhodnutí o jeho žádosti o azyl (blíže viz body 206-220 níže).

121. Dalším případným krokem, nerozhodne-li žalovaný o žádosti negativně dříve, je (3) *hodnocení možné vnitřní ochrany*. To může ovšem přijít na řadu jen při shledaném pronásledování. Jinak není třeba se jí věnovat. Podobu tohoto hodnocení bude ovlivňovat, kdo je původcem pronásledování. Je-li původcem pronásledování (a) *stát nebo státní subjekt*, uplatní se *vyvratitelná domněnka nedostupnosti vnitřní ochrany*. Tato domněnka nevzniká, pokud jsou původcem pronásledování (b) *soukromé osoby*. Státní moc (zjednodušeně řečeno) má totiž být na základě čl. 7 kvalifikační směrnice poskytovatelem ochrany proti pronásledování, pochází-li od nestátních původců. Opět platí, že pokud má žadatel v místech svého původu k dispozici vnitřní ochranu proti existujícímu pronásledování, jeho žádost o azyl nebude mít úspěch.
122. Jestliže se žadatel nemůže spolehnout na dostupnou a účinnou ochranu před pronásledováním v místě jeho bydliště, je třeba dále zkoumat (4) *alternativu vnitřního přesídlení* (viz čl. 8 kvalifikační směrnice). Znovu zde platí *vyvratitelná domněnka její neexistence, jestliže jde o státního původce pronásledování*. Pokud se žalovanému podaří ji vyvrátit a nabízí-li se určitá alternativa vnitřního přesídlení, pak to opět vede k negativnímu rozhodnutí o žádosti o azyl. Není-li alternativa vnitřního přesídlení k dispozici, pak musí rozhodující orgán žádosti o azyl vyhovět.
123. Pokud žalovaný opustí tuto logickou posloupnost posuzování žádostí o mezinárodní ochranu a přeskakuje mezi jednotlivými na sebe navazujícími kroky, kde použití dalšího podmiňuje splnění dřívějšího, snižuje to přesvědčivost jeho rozhodnutí. A hlavně jeho srozumitelnost. To může vést až k nepřezkoumatelnosti rozhodnutí. Krajský soud nyní v minimální potřebné míře hlouběji vysvětlí to hlavní k jednotlivým krokům hodnocení žádosti o azyl, které výše vymezil, a popíše, v čem žalovaný selhal.

VI. b) Žalovaný závažně pochybil při hodnocení hodnověrnosti vylíčeného azylového příběhu

VI. b. 1. Obecná východiska

124. Posuzování žádosti o mezinárodní ochranu ve Společném evropském azylovém systému vlastně probíhá ve dvou etapách. Tou první je zjišťování skutkového stavu, při kterém by mělo docházet ke spolupráci žadatele a příslušného orgánu členského státu (viz čl. 4 odst. 1 kvalifikační směrnice). Druhou etapou je vlastní právní posouzení, které je již výhradní záležitostí rozhodujícího orgánu členského státu. Tomu odpovídá výše uvedená posloupnost kroků při posuzování důvodnosti žádosti o azyl. Zkoumání věrohodnosti azylového příběhu přitom není nic jiného než zjišťování skutkového stavu. A zbylé tři kroky jsou právním posouzením žádosti na základě oněch skutkových zjištění.
125. Pro věrohodnost azylového příběhu je stěžejní čl. 4 odst. 5 kvalifikační směrnice. Stanoví: „Uplatňují-li členské státy zásadu, podle které je povinností žadatele, aby žádost o mezinárodní ochranu zdůvodnil [což u nás stanoví § 10 odst. 2 písm. l) zákona o azylu – pozn. krajského soudu], a nejsou-li jednotlivá prohlášení žadatele doložena písemnými nebo jinými doklady, nevyžadují tato prohlášení důkazy při splnění těchto podmínek: a) žadatel vynaložil skutečné úsilí, aby svou žádost odůvodnil; b) žadatel předložil všechny náležitosti, které měl k dispozici, a podal uspokojivé vysvětlení ohledně jiných chybějících náležitostí; c) prohlášení žadatele byla shledána souvislými a hodnověrnými a nejsou v

rozporu s dostupnými zvláštními i obecnými informacemi o případu žadatele; d) žadatel požádal o mezinárodní ochranu v nejkratším možné době, ledaže může prokázat dobrý důvod, proč tak neučinil, a dále e) byla zjištěna celková hodnověrnost žadatele.“

126. Toto ustanovení dopadá na velmi časté situace, ve kterých se i přes sdílené důkazní břemeno žadatele a rozhodujícího orgánu (u nás tedy žalovaného) nepodařilo shromáždit dostatečné důkazy k prokázání skutečností tvrzených žadatelem. V takové situaci se za splnění podmínek uvedených v tomto ustanovení – ovšem právě v takto omezeném rozsahu – uplatní zásada *v pochybnostech ve prospěch žadatele o mezinárodní ochranu*. Vychází se tedy z jeho výpovědi (srov. např. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 30. 9. 2008, č. j. 5 Azs 66/2008-70, publ. pod č. 1749/2009 Sb. NSS).
127. Jak judikatura dodává, „není povinností žadatele o azyl, aby pronásledování své osoby prokazoval jinými důkazními prostředky než vlastní věrohodnou výpovědí. Je naopak *povinností správního orgánu, aby v pochybnostech shromáždil všechny dostupné důkazy, které věrohodnost výpovědi žadatele o azyl vyvracejí či zpochybňují*.“ (rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 12. 3. 2007, č. j. 4 Azs 169/2006-47; zvýraznil krajský soud). V rozsudku ze dne 27. 3. 2008, č. j. 4 Azs 103/2007-63, Nejvyšší správní soud vysvětlil: „Zásada tzv. materiální pravdy má v řízení o udělení azylu svá specifika spočívající v pravidelné nedostatečnosti důkazů prokazujících věrohodnost žadatelových tvrzení. Je však na správním orgánu, aby prokázal i vyvrátil pravdivost žadatelových tvrzení, a to buď zcela *nevyvratitelně zjištěním přesných okolností vážících se na stěžovatelova tvrzení*, anebo alespoň s *takovou mírou pravděpodobnosti, která nevyvolává zásadní pochybnosti o správnosti úsudku správního orgánu*. (...)“ [zvýraznil krajský soud].
128. Podle rozsudku Nejvyššího správního soudu ze dne 24. 2. 2004, č. j. 6 Azs 50/2003-89, pak platí, že „v řízení o udělení azylu musí správní orgán často rozhodovat v důkazní nouzi. Za této situace je nutné při hodnocení důkazů vzít v úvahu také *způsob výkonu státní moci v zemi původu, možnost uplatňování politických práv* a další okolnosti, které mohou mít vliv na naplnění důvodů pro udělení azylu. *Taková výhrada pochybností se uplatní ve prospěch žadatele například tam, kde z dalších důkazů plyne, že stav dodržování lidských práv v zemi původu je špatný, že občanům je upíráno právo na změnu vlády, že dochází k nezákonným popravám, mizení osob, častému používání mučení*. Naopak, je-li země původu žadatele azyl právním státem s demokratickým režimem, je na žadateli o azyl, aby věrohodně doložil, že je skutečně pronásledován.“ [zvýraznil krajský soud]
129. Kromě toho lze ještě zmínit rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 14. 11. 2013, č. j. 5 Azs 12/2012-47, ve kterém se píše, že pokud jsou tu „skutečnosti, na základě nichž lze předpokládat, že k porušení základních lidských práv a svobod žadatele o azyl došlo, nebo mohlo by s ohledem na postavení žadatele ve společnosti, s přihlédnutím k jeho přesvědčení, názorům, chování atd., dojít, a *správní orgán nemá dostatek důkazů o tom, že tomu tak nebylo či nemohlo by v budoucnu být*, pak tyto skutečnosti musí správní orgán v situaci důkazní nouze zohlednit, a to *ve prospěch žadatele o azyl*.“ [zvýraznil krajský soud]. Podobné pravidlo obsahuje i čl. 4 odst. 4 kvalifikační směrnice (viz níže bod 216).
130. Při posuzování věrohodnosti by žalovaný měl vycházet z tzv. *indikátorů věrohodnosti* [viz Camrda, J. Posuzování věrohodnosti žádostí o mezinárodní ochranu založených na konverzi k jiné víře nebo na odlišné sexuální orientaci. In: Jílek, D., Pořízek, P. (eds.) *Ročenka uprchlického a cizineckého práva 2017*. Brno: Kancelář veřejného ochránce práv, 2018, s. 239-241, dostupné zde: <https://bit.ly/3iNBzIt>; a materiál Agentury EU pro azyl

s názvem *Soudní analýza o posuzování důkazů a věrohodnosti žadatele* – European Asylum Support Office/International Association of Refugee Law Judges – European Chapter. *Judicial analysis. Evidence and Credibility Assessment in the context of the Common European Asylum System (CEAS)*, European Asylum Support Office, 2018, dostupné z: <https://bit.ly/3VMY6mc>].

131. Prvním indikátorem věrohodnosti je (1) *vnitřní konzistentnost azylového příběhu*. Jde o vlastní soudržnost žadatelovy výpovědi. Tedy o to, zda se v jeho výpovědi neobjevují významnější rozpory. Při jejich hodnocení si rozhodující orgán musí počínat obezřetně. Drobné rozpory ve výpovědích mohou způsobovat mj. nepřesnosti v překladu či časový odstup od popisovaných událostí, emocionální vypětí spojené s některými zážitky atd. *Tyto drobné rozpory k závěru o nevěrohodnosti žadatele zpravidla nepostačují* a žadatel by měl mít možnost tyto rozpory v každém případě vysvětlit (viz rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 6. 2. 2008, č. j. 1 Azs 18/2007-55).
132. Druhým indikátorem věrohodnosti je (2) *vnější konzistentnost azylového příběhu*. Zde jde o soulad žadatelovy výpovědi s dalšími důkazy a podklady pro rozhodnutí, např. listinnými důkazy, výpověďmi jiných žadatelů o mezinárodní ochranu (typicky rodinných příslušníků), znaleckými posudky a informacemi o zemi původu. Při hodnocení je nutné přihlížet mj. i k dosaženému vzdělání žadatele a jeho kulturnímu původu. Opět platí, že drobné a v některých případech dokonce významnější mezery v těchto znalostech *samy o sobě* neospravedlňují závěr o nevěrohodnosti žadatelovy výpovědi (viz rozsudky Nejvyššího správního soudu ze dne 28. 7. 2009, č. j. 5 Azs 40/2009-74, a ze dne 25. 6. 2015, č. j. 4 Azs 71/2015-54, publ. pod č. 3279/2015 Sb. NSS). A případné mezery a rozpory ve výpovědích, včetně rozporů mezi výpovědí žadatele a výpovědí jeho rodinných příslušníků, by opět měl žadatel mít možnost vysvětlit (rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 6. 2. 2008, č. j. 1 Azs 18/2007-55).
133. Třetí indikátor se ptá, (3) *zda je výpověď žadatele dostatečně podrobná*. Jde o to, zda obsahuje dostatečné množství detailů, aby působila věrohodně. To bude záležet i na způsobu, jakým žalovaný se žadatelem vede pohovor. Z tohoto důvodu česká judikatura dovodila, že *žalovaný musí při pohovorech se žadateli postupovat tak, aby jim umožnil předložit v úplnosti důvody své žádosti*. Pohovor se žadatelem nemůže žalovaný vést pouze v obecné rovině, aniž by od žadatele požadoval konkrétnější informace. *Vyskytne-li se při pohovoru určitá okolnost, která nasvědčuje tomu, že žadatel má odůvodněný strach z pronásledování z azylově relevantních důvodů, je povinností žalovaného vést pohovor tím směrem, aby jeho výsledek byl dostatečně konkrétní pro posouzení důvodů pro udělení azylu* (viz rozsudky Nejvyššího správního soudu ze dne 28. 7. 2009, č. j. 5 Azs 40/2009-74, a ze dne 24. 2. 2004, č. j. 6 Azs 50/2003-89).
134. Čtvrtým indikátorem je (4) *plauzibilita (přijatelnost, možná pravděpodobnost) azylového příběhu*. Indikátor plauzibility, který zmiňuje i čl. 4 odst. 5 písm. c) kvalifikační směrnice, se do značné míry překrývá s indikátory vnější a vnitřní konzistentnosti. Tato podmínka znamená, že se na pozadí informací o zemi původu a dalších podkladů pro rozhodnutí žadatelova výpověď musí jevit jako možná, myslitelná, či dokonce pravděpodobná. Byť to ještě neznamená, že je nutně věrohodná. Závěr, že výpověď žadatele či její část nesplňuje tento požadavek, musí žalovaný v každém případě učinit po zralé úvaze a zohlednění sociálních, kulturních a jiných charakteristik žadatele. Musí ho také pečlivě zdůvodnit.

135. Posledním pátým indikátorem je (5) *chování žadatele*. Myslí se tím vystupování žadatele zejména v průběhu pohovoru (či při následném jednání před soudem), jakož i jeho další jednání, které přímo nezachycují jeho písemná podání ani protokoly o jeho výpovědích. Tento indikátor je extrémně nespolehlivý. Je proto potřeba k němu přistupovat s maximální opatrností. *Je možné ho použít jen ve výjimečných případech*. Chování žadatele totiž ovlivňuje celá řada faktorů, jako jsou odlišné kulturní vzorce, stresové situace během pohovoru, traumata z prožitých zkušeností, ztráty rodinných příslušníků atd. Tyto faktory způsobují, že i chování, které se osobě vedoucí pohovor jeví jako nestandardní či dokonce neupřímné, nemusí vůbec indikovat nevěrohodnost žadatelovy výpovědi.
136. V takto stručně vymezeném obecném rámci posuzování věrohodnosti je třeba hodnotit i konkrétní případy žádostí o mezinárodní ochranu. Krajský soud považuje za obzvláště důležité, aby z rozhodnutí o žádosti přehledně vyplývalo, které části azylového příběhu žadatele žalovaný považuje za nevěrohodné, s čímž jde ruku v ruce odpovídající odůvodnění tohoto závěru. Zrcadlově žalovaný musí přehledně uvést a vysvětlit, kterým částem azylového příběhu žadatele naopak věří (jsou-li takové) a bude z nich tedy vycházet při právním posouzení žádosti.

VI. b. 2. Použití obecných východisek v konkrétních okolnostech této věci

137. Prvním krokem žalovaného tedy mělo být náležité posouzení věrohodnosti azylového příběhu rodiny X a hlavně AX. Jeho hlavním účelem je zjišťování skutkového stavu, které by mělo proběhnout ve spolupráci žalovaného a žadatele. Žalovaný se ovšem dopustil několika zásadních přešlapů. Především vůbec nepojal hodnocení věrohodnosti tvrzení AX odpovídajícím způsobem. A nepracoval tedy vůbec s výše uvedenými kritérii věrohodnosti.
138. Žalovaný ve svém rozhodnutí o žádosti AX nejprve věcně posuzuje některé incidenty, o kterých AX mluvil. Věnuje se např. jeho zadržení na univerziádě a v srpnu 2019. Hodnotí, proč se nejedná o pronásledování, což zdůvodňuje argumentem, že AX nevyužil možnosti vnitřní ochrany. To by naznačovalo, že této části příběhu věří, ale nepovažuje jej za právně důvodný. V další části rozhodnutí však žalovaný jednotlivá tvrzení AX zpochybňuje. Ve výsledku není vůbec jasné, kterou část jeho azylového příběhu považuje za (ne)věrohodnou, a z jakých konkrétních skutkových zjištění tedy vycházel při posuzování důvodnosti žádosti o mezinárodní ochranu.
139. Zároveň žalovaný podle krajského soudu špatně vyhodnotil mnohé podklady, které jsou obsahem spisu. Vůbec se nezaměřil na skutkové okolnosti, na které ovšem bylo nutné se zaměřit. Kterých podkladů se to konkrétně týká, v čem přesně žalovaný pochybil, co bude třeba napravit, a co ještě bude muset při zjišťování skutkového stavu dotáhnout, krajský soud nyní vysvětlí.

Videonahrávka zadržení AX

140. Nejzávažnějšího pochybení se žalovaný dopustil v souvislosti s videem zadržení AX. To vrhá stín i na hodnocení dalších podkladů. K nahrávce, kterou mu AX v řízení předložil, pouze konstatoval, že z ní nelze určit, kdo na nahrávce je. Po přehrání videa při jednání je však zřejmé, že to není pravda. Od času 1:09 je na videu po dobu cca 20 sekund vidět tvář AX. Jak pak namítal, v čase okolo poloviny čtvrté minuty zadržovaná osoba

zmiňuje své jméno „X, A Y“. Krajský soud proto nemá pochybnosti, že právě AX je na dané videonahrávce.

141. Je pak sice pravdou, že z nahrávky není možné určit datum pořízení videa, čímž žalovaný také odůvodňuje, proč z této nahrávky nevyšel. Na druhou stranu obsah nahrávky nijak nevylučuje, že mohlo jít právě o sobotu 17. 8. 2019. Počasí je slunečné, v okolí se zelená porost. Oblečení jednotlivých aktérů by také odpovídalo letnímu období. AX má krátké rukávy, což platí i pro muže v černém tričku, který klade AX otázky v autě. Samotná skutečnost, že video nenese žádné datum, tedy nepostačuje k závěru, že vše, co znázorňuje, nemohlo proběhnout, jak AX tvrdí.
142. Žalovaný se bude muset zaměřit na zadržení AX po skutkové stránce. Toto video podporuje pravdivost skutkových tvrzení o tomto zadržení a dění, ke kterému mělo dojít v následných dnech. Jeho popis zadržení (viz body 5-6 výše) se totiž prakticky shoduje s tím, co lze vidět na videonahrávce. Při pohovoru dne 11. 2. 2020 hovořil o tom, že dne 17. 8. 2019 muži ve vojenském oblečení vběhli s křikem do kanceláře. Zmiňoval, že se ho ptali, zda ví, za co ho zadržují. Popsal, jak ho odvedli, a že mu na hlavu dali nějaký pytel nebo masku. I to, že si v mikrobuse musel kleknout, po kolenou jím celým projít a po celou dobu jízdy klečel. Zmínil, že slyšel i vysílačku. Popsal, na co vše se ho ptali, včetně otázky na minulé odsouzení, na což se měl dozvědět, že bude (od)souzen teď. To vše odpovídá obsahu videonahrávky.
143. Nelze pak – bez bližšího vypořádání se s tvrzeními AX – odhlédnout od toho, jak popisoval další dění. Jeho popis dvou dnů strávených na SIZO byl poměrně detailní. Podrobně popsal špatné zacházení, kterému měl čelit. Uvedl, na co se jej ptali a čím mu vyhrožovali. Znal jméno vyšetřovatelky. I to, co uváděla jeho manželka odpovídalo tomu, co říkal on sám, a co lze vidět na videu.
144. Výpověď AX neodporuje ani informacím o zemi původu obsaženým ve spisu. Lze odkázat např. na *Informaci OAMP – Strana Rusko budoucnosti* (část 7), která zmiňuje, že právě v srpnu 2019 Vyšetřovací výbor začal stíhat přední představitele FBK a spolupracovníky Alexeje Navalného. Minimálně časová souvislost se zadržením AX by se z tohoto podkladu dala dovozovat.
145. Kromě časové souvislosti pak nelze s ohledem na detailní výpověď AX prozatím vylučovat ani tu věcnou. *Výroční zpráva Human Rights Watch 2020 – Ruská federace*, která je součástí spisu, totiž uvádí, že mučení a jiné špatné zacházení bylo v roce 2019 velmi rozšířeným jevem. Zejména ve vyšetřovací vazbě a ve věznicích. Podobně *Informace OAMP – Bezpečnostní a politická situace v zemi* v bodě 3.1 výslovně uvádí, že existují detailní a důvěryhodné zprávy o mučení, špatném zacházení a násilí od státních orgánů, včetně vynucených přiznání a mučení ve věznicích. Mučení podle této zprávy cílí na příslušníky politické opozice. Státní orgány se v případech mučení těší beztrestnosti. A k uvedeným problémům dochází napříč celou zemí.
146. Krajský soud zatím nečiní definitivní závěr, že se vše ve dnech 17. 8. až 19. 8. 2019 odehrálo tak, jak manželé X tvrdí. Nic ve spisu však nenasvědčuje tomu, že to tak nebylo. *Výpověď AX je dostatečně podrobná, plauzibilní, vnitřně nerozporná a neodporuje dostupným informacím o zemi původu.* Žalovaný se však tvrzeními manželů X vlastně vůbec nezabýval. Odmítl připustit videonahrávku. A pak pouze zkratkovitě odkázal na možnost využít vnitřní ochranu (k tomu viz bod 206 níže). To ovšem byla chyba, které se v dalším řízení bude muset vyvarovat. Protože právě na věrohodnosti tvrzení AX o jeho zadržení a

průběhu následné dvoudenní detence se bude jeho azylový příběh lámat. Pokud by totiž žalovaný tuto část výpovědi považoval za věrohodnou, musel by zřejmě konstatovat, že AX čelil pronásledování (viz blíže body 207-213 a 216-217).

147. Žalovaný se tedy v dalším řízení bude muset na tato tvrzení *pochybně* zaměřit. Nemůže říci, že AX nakonec pustili na svobodu, a proto není jeho zadržení azylově relevantní. Jinými slovy bude muset pořádně posoudit věrohodnost tvrzení AX ohledně dnů ve dnech 17. 8. až 19. 8. 2019. Žalovaný bude muset jednoznačně odpovědět na otázku, zda je pravděpodobné, že AX byl vystaven špatnému zacházení, kdo byl jeho původcem a zda to mohlo mít souvislost s jeho aktivitami ve prospěch organizací Alexeje Navalného. Samozřejmě to vše lze ještě učinit předmětem dodatečného pohovoru s AX či dalšího shromáždění informací o zemi původu. Podklady ve spisu (zejména *Informace OAMP – Strana Rusko budoucnosti*, *Informace OAMP – Události související s představitelem opozice Alexejem Navalným* a *Informace OAMP – Štáb Alexeje Navalného v Krasnojarsku*) na to zatím neposkytují odpověď. *Co se tehdy stalo, se však krajskému soudu jeví jako středobod jeho azylového příběhu, od kterého je pak třeba odvíjet úvahy nad dalšími okolnostmi.* Zejména nad následnými kontakty AX s vyšetřovatelkou, které vygradovaly dne 21. 1. 2020, kdy obdržel osobní předvolání na SIZO na 28. 1. 2020, kde mu podle tohoto předvolání měli sdělit obvinění z extrémismu a podvodu.
148. Krajský soud připomíná východisko judikatury Nejvyššího správního soudu (viz bod 127 výše), podle které nebylo povinností AX, aby své pronásledování prokazoval jinými důkazními prostředky než vlastní věrohodnou výpovědí. Bylo naopak povinností žalovaného, aby v pochybnostech shromáždil všechny dostupné důkazy, které věrohodnost výpovědi AX vyvracejí či zpochybňují. Buď zcela nevyvratitelně zjištěním přesných okolností vážících se na jeho tvrzení, anebo alespoň s takovou mírou pravděpodobnosti, která by nevyvolávala zásadní pochybnosti o správnosti úsudku žalovaného. To bude muset žalovaný v dalším řízení *čistě v rovině zjišťování skutkového stavu* napravit.
149. Jestliže se žalovaný v novém řízení dostane do důkazní nouze a nezjistí skutečnosti, které by vyvracely tvrzení AX pak nebude moci opomenout zásadu *v pochybnostech ve prospěch žadatele o azyl*. A také způsob výkonu státní moci v Rusku, možnost uplatňování politických práv v této zemi a další okolnosti, které mohou mít vliv na naplnění důvodů pro udělení azylu. Judikatura uvádí, že se tato výhrada pochybností uplatní ve prospěch žadatele například tam, kde z dalších důkazů plyne, že stav dodržování lidských práv v zemi původu je špatný, že občané nemají právo na změnu vlády, že dochází k nezákonným popravám, mizení osob nebo častému mučení. To je i případ Ruska. Žalovaný to ostatně ani při jednání nezpochybňoval.

Zadržení AX na univerziádě

150. Podle krajského soudu žalovaný podcenil možný význam zadržení AX během univerziády v březnu 2019. Jak X uvádí v žalobě, mělo jít o desetidenní svévolné zadržení.
151. AX zmínil toto zadržení během svého druhého pohovoru. Žalovaný se ho v té souvislosti zeptal jen na to, zda ho kvůli tomuto zadržení z něčeho oficiálně obvinili. A přijal fotografii, kterou AX dokládal, že v den zahájení univerziády 2. 3. 2019 podnikl *piket* (toto slovo mj. také vychází z ruského *пикет*, tedy jednočlenný protest coby forma shromáždění nepodléhající ohlášce; srov. <https://bit.ly/3vGcqlZ>). V odůvodnění svého

rozhodnutí žalovaný uvedl, že AX při individuálním protestu během univerziády na 10 dní zadrželi (po dobu konání akce), ale poté ho bez jakéhokoliv dalšího postihu propustili. Pouze ho varovali, že ho při dalším zadržení již mohou obvinít.

152. Žalovaný tuto událost viditelně bagatelizoval. Ve svém rozhodnutí vlastně nepopřel, že k tomuto zbavení osobní svobody AX došlo. Nestačí ovšem, pokud jako rozhodné vzal, že ho pak propustili bez dalšího postihu s „pouhým“ varováním. Zbavení osobní svobody na 10 dní je podle krajského soudu velmi závažný zásah do práva na ochranu osobní svobody. Zásah do tohoto práva může za určitých okolností naplnit pojem pronásledování (viz bod 209 níže).
153. Vůdčím principem ochrany osobní svobody je zákaz jejího svévolného zbavení (viz např. rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ze dne 31. 1. 2017 ve věci *Vakhitov a ostatní proti Rusku*, stížnost č. 18232/11 a 2 další, § 44). Je sice pravdou, že sám AX k tomuto zadržení neuvedl při pohovoru další detaily. Žalovaný si ovšem měl položit otázku, kterou si nyní klade krajský soud, zda toto zadržení nemá azylovou relevanci. Odpověď na ni nelze odbýt konstatováním, že AX pustili, aniž by ho pak nějak stíhali, a jen mu pohrozili do budoucna. Žalovaný se měl podle krajského soudu snažit zjistit více k tomuto podstatnému zásahu do základních práv AX.
154. Měl se ho na bližší podrobnosti k tomuto zadržení detailněji ptát při pohovoru. A pracovat s dalšími podklady, které by se zadržování protestujících během univerziády týkaly (předložený podklad s fotografií totiž uvádí, že zadržených osob, které měly spojitost se štáby Navalného, mělo být více). Krajský soud totiž neví, kde přesně a kdo vlastně AX po těch 10 dní zadržoval? Co bylo zákonným důvodem jeho zadržení (pokud vůbec zákonný důvod existoval)? Za jakých podmínek ho oněch 10 dní drželi? Slučovaly se tyto podmínky s čl. 3 Evropské úmluvy o lidských právech? Jak s ním během tohoto zadržení zacházeli? Mohl například kontaktovat rodinu?
155. Z rozhodnutí se ve výsledku čtenář nedoví, zda vůbec toto omezení osobní svobody ospravedlňoval některý z důvodů předvídaných v čl. 5 odst. 1 Evropské úmluvy o lidských právech. Nebo zda měl AX proti němu účinnou soudní ochranu předvídanou čl. 5 odst. 4 Evropské úmluvy o lidských právech. Že ho bez dalšího postihu s varováním propustili, neznamená, že toto zbavení osobní svobody tím pádem bylo v pořádku a nemůže mít vliv na posouzení otázky, zda AX v Rusku čelil pronásledování. Obzvláště pokud ho propustili s výhrůzkou, že ho při dalším zadržení mohou obvinít.
156. V kontextu tvrzení AX si pak žalovaný bude muset položit otázku, zda toto zadržení mohlo mít nějakou spojitost s jeho zadržením na videonahrávce a následným děním až do momentu jeho odjezdu z Ruska. Případně, zda toto zadržení – v kontextu výhrůžky dalším postihem po propuštění – zvyšovalo pravděpodobnost jeho trestního stíhání za projev politických postojů. Nelze totiž přehlížet, že zadržení potkalo AX právě v přímé reakci na projev jeho politického názoru.

Členství AX ve straně Rusko budoucnosti a význam jeho aktivit pro organizace Alexeje Navalného

157. X v žalobě nesouhlasí s tím, jak žalovaný vyhodnotil politické aktivity AX. Dospěl dokonce k závěru, že nedoložil nic, čím by tuto svoji aktivitu reálně podložil. V žalobě X adresně sporují, že žalovaný k tomuto závěru dospěl, protože (1) AX nikdy nevlastnil členský průkaz strany Rusko budoucnosti, protože (2) směšoval svou činnost pro tuto

stranu, štáb Alexeje Navalného a FBK, protože (3) chybně určil adresu sídla štábu Navalného v Krasnojarsku, a protože (4) uvedl zavádějící informace k mítinku proti penzijní reformě, kterého se účastnil v červnu 2018. Na tyto námitky se krajský soud zaměří jako první.

158. Ve vztahu k členskému průkazu strany Rusko budoucnosti, žalovaný vyšel nejprve z toho, že jej AX nedoložil. Nemohl pochopit, proč by si ho nevzal při odjezdu, nebo proč si nepořídil jeho fotokopii, jestliže si naproti tomu dokumenty týkající se předvolání na policii vzal, stejně jako video s jeho zadržením. Z *Informace OAMP – Strana Rusko budoucnosti* žalovaný dovodil, že jej ani nemohl vlastnit. Podle jeho názoru totiž zájemci o členství ve straně Rusko budoucnosti mohli do této strany vstoupit až po její registraci ruskými úřady. K tomu však nikdy nedošlo, protože ji nikdy nezaregistrovaly (viz bod 1 této zprávy). AX tedy podle žalovaného nikdy nemohl být oficiálním členem strany. Navíc uvedl, že do ní vstoupil v červnu 2018. Od té doby taky měl zahájit své politické aktivity pro organizace Alexeje Navalného. Podle *Informace OAMP – Strana Rusko budoucnosti* (body 3 a 4) však krasnojarská buňka strany Rusko budoucnosti vznikla dne 9. 4. 2019. AX tedy podle žalovaného nemohl do této strany vstoupit a vyvíjet pro ni nějakou aktivitu od června 2019, pokud vznikla až cca za 10 měsíců.
159. Se žalovaným lze souhlasit do té míry, že by samozřejmě bylo lepší, pokud by AX členský průkaz v řízení předložil. Z druhé strany lze lidsky porozumět tomu, pokud během tří dnů od jeho rozhodnutí opustit Rusko do samotného odjezdu na něco zapomněl a neměl vše pečlivě připravené. Na chybějícím členském průkazu se tato věc neláme.
160. Žalovaný totiž přistupuje k hodnocení tvrzené politické aktivity AX příliš formálně. Až formalisticky. Jako by zapomněl, že AX měl pracovat pro opoziční hnutí, které ve specifických ruských podmínkách muselo působit nezávisle na formálním právním rámci registrace politických stran. Dalo by se argumentovat, že chybějící registrace strany nutně neznamená, že nemohla v tomto „mimoprávním režimu“ vydávat členské průkazy. Ve zprávě *Informace OAMP – Strana Rusko budoucnosti* se o nich ostatně nic nepíše. Mohl ho také získat až následně po vzniku krasnojarské buňky. S jejím vznikem – ač strana Rusko budoucnosti podle žalovaného nikdy neměla registraci – už žalovaný přitom pracuje. AX se současně neptal, od kdy průkaz měl. Ani ho nepožádal o vyjasnění pochybností o členství v uvedené straně. Jeho skutkové závěry proto v očích krajského soudu nejsou přesvědčivé.
161. Žalovaný kvůli svému formálnímu přístupu možná viděl nesrovnalosti tam, kde reálně nemusely být. Nepřesvědčivé jsou totiž i další úvahy, které žalovaný nad tématem členství AX ve straně Rusko budoucnosti vedl. Včetně důvodů, proč (zřejmě?) AX neuvěřil, že jejím členem (i členem dalších Navalného organizací?) byl.
162. AX při prvním pohovoru popisoval dění po jeho prvním protestu přesně těmito slovy: „Můj bratr byl ve straně Progres, měl jsem od něj o straně informace, proto jsem se rozhodl tam vstoupit. Progres byla strana Navalného.“ Při druhém pohovoru se žalovaný ptal, jakých konkrétních organizací Alexeje Navalného byl v Rusku členem. AX uvedl stranu Rusko budoucnosti. Ale doplnil, že se dříve jmenovala „Strana progresu“ a jejím členem byl jeho bratr a jeho rodina. Navázal, že v červnu 2018 se Strana progresu přejmenovala na stranu Rusko budoucnosti. Do ní vstupoval jako člen. Žalovaný se pak ptal, zda byl členem i jiných organizací. AX vysvětloval, že strana Rusko budoucnosti pracovala a

spolupracovala s jinými organizacemi, tzv. štáby Navalného a FBK. A pak se žalovaný zeptal, zda byl AX tedy členem jen v Rusku budoucnosti, což AX stvrdil.

163. Žalovaný přitom s těmito konkrétními tvrzeními AX (a kontextem z nich plynoucích) nijak dál nepracoval. „Držel se“ se jen jeho slov o členství ve straně Rusko budoucnosti. Podle *Informace OAMP – Strana Rusko budoucnosti* ovšem strana Rusko budoucnosti vznikla jako „jeden z dalších politických projektů Alexeje Navalného a jeho blízkých spolupracovníků“. Byla „založena v sídle Navalného Fondu boje proti korupci v Moskvě 19. května 2018.“ A v červnu 2018, kdy do ní měl AX vstoupit, neměla strana Rusko budoucnosti, ani Strana progresu platnou oficiální registraci. Druhé uvedené straně ji v roce 2015 zrušili. To vše naznačuje jistou „neformální prostupnost“ všech organizací Alexeje Navalného. Tu žalovaný zjevně nedocenil. A lpěním na formálním (oficiálním) pohledu na politické aktivity AX proto nutně docházel k nesprávným závěrům.
164. Z toho důvodu například nemůže obstát argument žalovaného, že podle bodu 4 *Informace OAMP – Strana Rusko budoucnosti* zájemci o členství mohli do strany Rusko budoucnosti vstoupit až po registraci strany ruskými úřady, ke které však nikdy nedošlo. V uvedeném bodě dané zprávy se na toto téma nic neuvádí (jde v něm o hlavní představitele této strany v období od června 2018 do ledna 2020 na federální úrovni i úrovni Krasnojarsku). Žalovaný měl zřejmě na mysli následný bod, který se týká (ne)existence oficiálních seznamů členů strany Rusko budoucnosti pro město Krasnojarsk v období června 2018 až ledna 2020. Ve druhém ze dvou odstavců tohoto bodu se uvádí, že „při vzniku strany v květnu 2018 dokonce na You Tube štáb zveřejnil video, kde jeho zástupci vyzývali zájemce o členství ve straně, aby posečkali do její registrace ruskými úřady. Stejná výzva, že vstup jakéhokoliv zájemce bude možný až po registraci strany, se objevila i při zakládání buňky strany v Krasnojarsku (...), kdy vstup jakéhokoliv zájemce bude možný až po registraci strany.“
165. Pokud se žalovaný o tuto pasáž opírá, pomíjí to výše uvedená slova AX o vstupu do Strany progresu, následně „přejmenované“ na Rusko budoucnosti. O odstavec dříve se v daném bodě *Informace OAMP – Strana Rusko budoucnosti* navíc píše, že „se podle praxe ostatních štábů Alexeje Navalného do činnosti zapojoval místní štáb, čemuž odpovídá i účast na sjezdech strany v květnu 2018 a březnu 2019, který proběhl přímo během tzv. *štábikonu*, velkém setkání zástupců regionálních štábů Alexeje Navalného. Například podle osloveného experta bylo v Krasnojarsku aktivních přibližně 20 osob a *víceméně se štáb a strana Rusko budoucnosti v Krasnojarsku překrývaly*.“ [zvýraznil krajský soud]. To jen potvrzuje onu „fluiditu“ mezi všemi organizacemi Alexeje Navalného, kterou AX při pohovoru popisoval a žalovaný ji nebral v potaz. Stvrzují ji i slova AX při jednání soudu, kde vysvětloval, že přesně nevěděl, jak to s registrací Strany progresu a Ruska budoucnosti bylo po právní stránce. Zkrátka po zapojení se plnil mu dané úkoly. Dalo by se dovozovat, že mu formální stránka věci „byla jedno“. Z toho však neplyne, že by materiálně ve strukturách Alexeje Navalného nepůsobil. Jejich aktivity probíhaly i bez oficiální registrace. AX přitom při pohovorech popisoval spolupráci FBK, štábů Navalného i Ruska budoucnosti. A plyne z nich, že se na těchto aktivitách podílel také.
166. Jestliže tedy žalovaný zdůrazňuje, že AX „svoji politickou aktivitu spojoval výhradně se stranou Rusko budoucnosti“ a „[v]ýslovně popřel, že by byl členem nějakých jiných organizací Alexeje Navalného“, jde opravdu o formalistické vytrhávání slov AX z kontextu. Krajský soud tomu neporozuměl i po té stránce, že žalovaný jinak na jiných

místech svého rozhodnutí uznává, že AX vykonával činnost pro všechny tři relevantní organizace, tj. FBK, štáby Navalného a Rusko budoucnosti. Pokud se označil pouze za člena této strany a popřel *členství* v jiných (nikoliv činnost pro ně), nezakládá to podle krajského soudu důvod pro nálepku fabulace a účelovosti, kterou žalovaný na tvrzení AX přilepil.

167. Krajskému soudu se obecně zdá, že se žalovaný snažil AX v otázce jeho působení pro organizace Alexeje Navalného „nachytat“. Za stěžejní pojal, že krasnojarská buňka strany Rusko budoucnosti vznikla až v dubnu 2019. Proto do ní podle žalovaného AX nemohl v červnu 2018 vstoupit. To je ovšem zjednodušující úvaha. AX v souvislosti se vstupováním hovořil o straně Progres coby straně Navalného. A Rusko budoucnosti, k níž se následně (také) hlásil, na celostátní úrovni vznikla v květnu 2018. AX u pohovoru neříkal (a žalovaný se ho na to ani neptal), že by vstupoval do krasnojarské buňky vzniklé až v dubnu 2019. Je třeba také dodat, že podle *Informace OAMP – Štáb Alexeje Navalného v Krasnojarsku* vznikl tento štáb už dne 12. 5. 2017. Podklady shromážděné žalovaným tedy nevylučují, že AX mohl již v roce 2018 podporovat činnost Alexeje Navalného.
168. Snaze „nachytat“ AX svědčí i to, že se žalovaný opřel o nepřesné orientační číslo v adrese, na které sídlil štáb Navalného v Krasnojarsku. Jestliže někdo namísto čísla „133“ řekne „122“, jde přesně o případ těch drobných rozporů, které závěr o nevěrohodnosti žadatele zpravidla neodůvodňují. Žalovaný navíc nedal AX reálnou možnost jej vysvětlit. *Informace OAMP – Štáb Alexeje Navalného v Krasnojarsku*, se kterou se AX mohl seznámit před vydáním rozhodnutí, správnou adresu uvádí, to je pravda. Ale jde skutečně o tak nedůležitou nepřesnost, že je otázkou, zda si AX uvědomoval – aniž by mu tento rozpor žalovaný konkrétně přdestřel –, že se jí dopustil.
169. Podobně krajský soud musí dát za pravdu žalobní námitce, že si žalovaný z nashromážděných podkladů vybírá pouze informace, které se mu hodí, pokud jde o mítink proti penzijní reformě dne 22. 6. 2018. *Informace OAMP – Strana Rusko budoucnosti* opravdu popisuje, že se kromě demonstrace organizované Komunistickou stranou Ruské federace konalo i několik nepovolených shromáždění. A je logické, že právě do této kategorie mohlo spadat shromáždění Alexeje Navalného a jeho stoupenců. Shromážděné informace o zemi původu tedy tvrzení AX ohledně jeho účasti na mítinku proti penzijní reformě nevyvrací.
170. Žalovaný proto v novém řízení bude muset i tento aspekt věci přehodnotit. A vyjasnit, z čeho přesně tedy bude po stránce politických aktivit AX vycházet. Pro následné právní hodnocení skutkových základů jeho azylového příběhu, které žalovaný pojme jako věrohodné, to bude důležité. Obzvláště pokud žalovaný bude posuzovat, zda existuje příčinná souvislost mezi (případně shledaným) pronásledováním a (1) *uplatňováním politických práv a svobod* ve smyslu azylu podle § 12 písm. a) zákona o azylu, nebo (2) *zastáváním určitých politických názorů* podle § 12 písm. b) zákona o azylu.
171. Žalovaný tedy bude muset jasně určit, čemu přesně z azylového příběhu AX po stránce jeho politických aktivit a vazeb na organizace Alexeje Navalného uvěřil, a co tedy podle něj AX v Rusku (ne)vykonával. I zde při zjišťování skutkového stavu musí vyjít z výše shrnutých pravidel rozložení důkazního břemene, včetně případného použití domněnky ve prospěch AX, pokud se mu nepodaří jeho tvrzení náležitě vyvrátit. Bude se při tom ovšem muset vyvarovat výše popsaných zjednodušení. A zejména onoho formálního nahlížení na činnosti, které AX v pohovorech popsal.

Otázka (ne)hrozícího trestního stíhání AX v Rusku

172. Výtky ke zjišťování skutkového stavu a posouzení věrohodnosti příběhu AX krajský soud bohužel má, i pokud jde o otázku, zda mu (ne)hrozilo v Rusku trestní stíhání. Ano, hodnocení této otázky jako takové již spadá do právního hodnocení skutkového stavu, tedy důvodnosti žádosti o mezinárodní ochranu. Aby však žalovaný mohl k tomuto právnímu hodnocení přistoupit, musí nejprve řádně posoudit věrohodnost výpovědi AX a dalších podkladů, které mají pro posouzení této otázky relevanci. V tomto směru mají význam zejména zprávy s vyšetřovatelkou P. v závěru roku 2019 a v lednu 2020. Na tu se zaměřují i žalobní námitky.
173. Podle slov AX ho vyšetřovatelka telefonicky pozvala na pohovor. A výslovně uvedla, že se týká Navalného a 75 milionů. Zrazovala ho, aby chodil s advokátem. Na následné schůzce za přítomnosti advokáta se ho měla ptát na stejné dotazy, jako předtím vyšetřovatelka S. během jeho srpnového zadržení: na organizaci Navalného, na jména členů štábu a původ 75 milionů. AX odpověděl stejně jako tehdy: že k nim patří, jména nezná, že se účastnil mítinků a o penězích neví. Na konci roku 2019 ho vyšetřovatelka P. měla kontaktovat znovu a sešli se 21. 1. 2020. Opět šlo o táž témata. Vyšetřovatelka mu měla říci, že pokud tentokrát odpoví, pustí ho a v kauze bude figurovat jako svědek. A naopak, pokud neodpoví, sdělí mu obvinění. Jakmile odpověděl stejně, sepsala písemnost, kterou mu předložila k podpisu. Uvádělo se na ní, že se musí 28. 1. 2020 dostavit na SIZO, kde mu sdělí obvinění pro extrémismus a podvod s trestem odnětí svobody na 10 let. Poté, co AX opustil Rusko, policie navštívila jeho tetu, u které nechala předvolání k výslechu na 29. 1. 2020. V něm již figuruje jako svědek. AX v řízení o žádosti doložil komunikaci s vyšetřovatelkou P. a obě předvolání.
174. Žalovaný nejdříve k doložené komunikaci s vyšetřovatelkou uvedl, že z ní vyplývá pouze ujednávání termínu výslechu. Chybí ovšem konkrétní datum, kdy k ní došlo. A kromě toho žalovaný upozoroval, že se jedenáctimístné telefonní číslo liší v úvodní číslici oproti číslu uvedenému na předvolání na 29. 1. 2020. Podle krajského soudu ovšem absence data neznamená, že k této komunikaci nedošlo, jak se zřejmě mezi řádky žalovaný snaží naznačit. A pokud pak žalovaný uvádí, že z těchto zpráv „vyplývá pouze ujednávání termínu výslechu“, pak ji neúčinně bagatelizuje. Obzvláště s ohledem na to, že vyšetřovatelka AX podsouvala, že nepotřebuje advokáta, aby mu pak na policii odevzdala předvolání na 28. 1. 2020, ve kterém se hovoří o jeho obvinění. Bývá to spolehlivý indikátor budoucí nespravedlnosti, pokud policie – obzvláště v zemi nectící základní principy právního státu, jakou je Rusko – ujišťuje adresáty svých zpráv, že nepotřebují právní pomoc.
175. Žalovaný se pak snaží zpochybnit předloženou komunikaci i tím, že telefonní číslo vyšetřovatelky, které má 11 číslic, se hned v tom prvním liší oproti číslu na předvolání na den 29. 1. 2020, které policie předala rodině AX. Zbylých deset číslic ovšem sedí. Pokud se touto argumentací žalovaný chtěl zprostit povinnosti k tomuto dokumentu přihlížet, je to opět velmi nepřesvědčivé. Snaží se snad žalovaný svojí argumentací říci, že snad AX onu komunikaci zfalšoval? Nejenže nedoceníl, že teoreticky mohlo to první číslo být chybně na onom předvolání, nebo že mohlo jít o jiné služební číslo vyšetřovatelky. Krajský soud totiž zaráží velmi izolované hodnocení tohoto dokumentu, který jinak zapadá do poměrně detailních tvrzení AX. Zdůvodnění, proč s tímto dokumentem dále nepracoval, resp. jeho obsahu podle všeho zřejmě neuvěřil, tedy opět nelze přijmout. Jde o další případ určitého

skutkového rozporu, který nemá natolik silnou povahu, aby sám o sobě znevěrohodnil daný podklad.

176. K oběma předvoláním na výslech žalovaný ve zkratce uvádí, že předvolání na den 29. 1. 2020 uvádí AX v pozici svědka. Zdůrazňuje pak, že nikdy nedostal oficiální oznámení o zahájení jeho trestního stíhání. Opírá se v té souvislosti o *Informaci MZV*, podle níž stíhaná osoba obdrží kopii oznámení o zahájení jejího trestního stíhání. Policie mohla AX obvinít tímto zcela standardním způsobem. Předvolávat ho k výslechu jako svědka poté, co se nedostavil ke sdělení obvinění, se žalovanému jeví jako zcela nelogický postup. Kromě toho žalovaný odkazuje na *Informaci OAMP – Ověření konkrétních údajů*, která obsahuje výsledky hledání informací k osobě AX v ruských soudních databázích, odkud nezjistil jediný trestní případ. Žalovaný se tím vším pokusil dát na vedlejší kolej první předvolání AX na den 28. 1. 2020 s výslovnou zmínkou o jeho budoucím trestním stíhání, které jako by se postupně ztratilo z jeho zorného pole.
177. Pokud ovšem jde o *Informaci MZV*, podle krajského soudu vůbec nejde o použitelný podklad. Krajský soud již v minulosti uvedl, že tyto informace, které představují jen odpovědi na několik otázek žalovaného (zde konkrétně osm), aniž by se v nich uváděl jediný zdroj či podklad pro poskytnuté odpovědi, nejsou přesnými a aktuálními informacemi týkajícími se země původu (srov. analogicky rozsudek Krajského soudu v Brně ze dne 31. 5. 2022, č. j. 41 Az 20/2021-39, ve znění opravného usnesení ze dne 18. 10. 2022, č. j. 41 Az 20/2021-52, bod 58). Krajský soud takto poskytnuté informace nemůže přezkoumat, protože z *Informace MZV* neplyne, odkud je Ministerstvo zahraničních věcí čerpá.
178. Podobně neobstojí ani zpráva *Informace OAMP – Ověření konkrétních údajů*. Její relevantní část o řízeních, jejichž účastníkem byl AX, vznikla vyhledáváním na internetu v ruských databázích. Pokud jde o obsah webových stránek a skutečnost, že na něm určitá informace je, pak je vhodným způsobem jejího důkazního provedení vytištění nebo uložení na elektronický nosič dat a založení do spisu. Je-li naopak předmětem dokazování absence určité informace na internetové stránce (např. právě chybějící trestní případ), pak je třeba zachytit podobu internetové stránky komplexněji. Je třeba zdokumentovat všechny prvky internetové stránky, které by reálně mohly nést určité sdělení, které na stránkách má absentovat. Obsah internetové stránky totiž vzhledem k povaze internetu může být – a obvykle též je – proměnlivý v čase. Pokud tedy správní orgán nezachytí stav internetové stránky, kterou vzal v potaz, znemožní tak v podstatě správnímu soudu, aby vycházel při přezkumu rozhodnutí ze skutkového stavu, který tu byl v době rozhodování správního orgánu. Není totiž žádná záruka, že informace na určité internetové stránce budou v okamžik soudního přezkumu odpovídat informacím, které na určité internetové stránce byly v okamžik správního rozhodnutí (rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 24. 8. 2016, č. j. 1 As 80/2016-30, č. 3466/2016 Sb. NSS).
179. Tato východiska a důkazní povinnosti žalovaný nemohl splnit vyhotovením zprávy, jakou je *Informace OAMP – Ověření konkrétních údajů*. Nepostačuje toto „sdělení“, co žalovaný zjistil. Svá zjištění měl ještě doplnit i reálným obsahem webových stránek, na nichž informace zjišťoval. S ohledem na to, že byly podle všeho v ruštině, je měl navíc opatřit i překladem do češtiny, jako to učinil u jiných podkladů v této věci. Takto znemožnil krajskému soudu, aby jeho postup plně přezkoumal a aby sám mohl ověřit, co přesně se tedy v ruských databázích na místech, která žalovaný navštívil, o AX uvádělo.

Bohužel proto opět jde o nepoužitelný podklad, jehož vady bude muset žalovaný v dalším řízení případně napravit. Pro úplnost krajský soud dodává, že i pokud se skutečně ukáže, že se s AX v Rusku aktuálně nevede trestní stíhání, neznamená to automaticky, že jeho žádost o mezinárodní ochranu je nedůvodná (viz dále body 218-220). Toto zjištění proto nelze považovat za rozhodné.

180. Co je však hlavní, nelze jednoduše přehlížet ono předvolání na 28. 1. 2020 s konkrétní zmínkou o obvinění AX. Ono pozdější předvolání na následující den ho přeci „nepřebíjí“. První předvolání naopak žalovaný musí dát do kontextu s předchozím děním: zprávami vyšetřovatelky P. (pokud žalovaný nevyvrátí jeho autenticitu), kde navrhuje schůzku bez advokáta, tématem jejích dotazů i jejích slov o volbě pro AX – buď odpoví a bude „jen“ svědkem, nebo ne a obviní ho. Na předvolání, ve kterém se hovoří o obvinění, podle jeho slov odkazovali i policisté, kteří jej hledali u jeho rodiny.
181. Celý tento řetězec událostí a hodnocení jeho věrohodnosti pak určitě ovlivní i vše, co žalovaný zjistí a důkazně doplní k výše rozebíraným tématům zadržení AX a jeho politických aktivit. Žalovaný by si taky měl opatřit další informace o tom, zda se – jak X namítají v žalobě – v Rusku objevily případy, ve kterých osoba předvolaná jako svědek mohla skončit v horší procesní pozici obviněného. Krajskému soudu se i v případě otázky trestního stíhání AX zdá, že žalovaný opomíjel, že je z Ruska, kde nelze počítat s úplně standardním a – pro země, ve kterých se vládě práva daří lépe – logickým počínáním státních orgánů vůči osobám s protirežimními postoji.
182. Ve světle těchto výtek proto žalovaný v dalším řízení nebude moci upozadit předvolání na 28. 1. 2020, ve kterém se hovoří o tom, že AX sdělí obvinění z konkrétních trestných činů. Žalovaný bude naopak muset k otázce hrozby trestního stíhání pro AX přistoupit komplexněji. Po pečlivém zhodnocení věrohodnosti jeho azylového příběhu a doplnění potřebných podkladů, jejichž absenci mu krajský soud vytýká.
183. Nelze v té souvislosti zapomenout ani na slova muže, který držel AX v minibusu na videonahrávce, a ptal se, zda ho už trestně stíhali. Po záporné odpovědi jen řekl: „Tak budeš souzen.“

Podklady týkající se rodinných příslušníků AX

184. Při zjišťování skutkového stavu také došlo na rodinné příslušníky AX. Konkrétně se krajský soud musí zaměřit na jeho otce a bratra.
185. O svém otci AX při pohovoru řekl, že ho zadrželi a poslali na pět měsíců do konce léta 2020 na nucené sezónní práce do tábora, který je něco jako vězení. Podle AX to mohlo souviset s tím, že o něm jeho otec odmítl cokoliv prozradit. Na podporu svých tvrzení AX doložil fotografii vyhublého otce z listopadu 2020. Podle žalovaného však tato fotografie nic nedokazuje.
186. Podle krajského soudu žalovaný v tomto ohledu klade na AX příliš těžké důkazní břemeno. Měl informace od své matky. S otcem nebyl v kontaktu, což osvětloval i logicky pochopitelnými bezpečnostními důvody. AX pak zmínil poměrně konkrétní okolnosti o osudu jeho otce. Rozumně dovozoval, že to v daném období mohlo mít souvislost s ním. Konkrétnější důkazy o tom neuměl doložit, ale předložil alespoň fotky z jejich svatby z roku 2017 a z listopadu 2020, kde je otec AX takřka „k nepoznání.“

187. AX k této okolnosti tvrdil a doložil, co mohl, resp. srozumitelně vysvětlil, proč nedoložil více. Žalovaný se namísto argumentů, které použil, ale měl zaměřit na prokázání, zda rodinné příslušníky hledaných osob mohl podobný osud potkat. A zda opravdu docházelo k podobným snahám o zastrašení jak rodinných příslušníků, tak osob vykazujících určitou protirežimní politickou aktivitu. O podklady zaměřené na tyto otázky žalovaný mohl opřít svůj případný závěr k těmto tvrzením AX. To bude muset v novém řízení napravit a teprve po této nápravě si bude moci učinit adekvátní a podložený úsudek o tom, zda tato tvrzení opravdu nejsou věrohodná nelze z nich při právním hodnocení věci vycházet.
188. To, co se (ne)stalo otci AX, sice nepředstavuje stěžejní část jeho azylového příběhu. I sám AX měl pouze zprostředkované informace. A přiznal, že nezná přesný důvod otcova zadržení. Pokud by ale bylo *alespoň pravděpodobně možné*, že se jeho otec dostal do tábora nucených prací pouze v souvislosti s jednáním AX, mohlo by se jednat o významný střípek mozaiky dotvářející představu o tom, zda AX hrozí pronásledování.
189. Takovým střípkem pak může být i azylový příběh jeho bratra EX. Je sice pravdou, že povaha opoziční činnosti EX byla jiná než v případě AX. Ovšem již to, že žalovaný v případě EX a jeho manželky (a také dalších rodinných příslušníků) uznal, že v Rusku čelili pronásledování, je minimálně důvod pro obezřetnost při posuzování důvodnosti nynější azylové žádosti manželů X a jejich dcer. Žalovaný má povinnost zajistit, aby při rozhodování *skutkově podobných případů* nevznikaly nedůvodné rozdíly (§ 2 odst. 4 správního řádu). Souvislost příběhů obou bratrů nelze zcela vyloučit *pouze proto*, že bratr EX již před odjezdem z vlasti výrazně pocítil konkrétní negativní důsledky svých politických aktivit.
190. Krajský soud by totiž rád připomenul, že AX také vypověděl, že mu během jeho zadržení ve dnech 17. 8. až 19. 8. 2019 muž vyhrožoval, že pokud vyšetřovatelce neposkytne informace, znásilní jeho i BX a jejich dítě bude sirotek. Mnoho výhrůžek adresoval právě manželce BX. Té po odjezdu AX vyhrožovala i vyšetřovatelka P., že asi chce, aby jejich dcera byla sirotem. Lze se proto ptát, zda azylový příběh AX nemířil stejným směrem. Odlišení obou příběhů zejména na základě existujícího rozhodnutí soudu o odebrání dítěte se v tomto kontextu nejeví jako natolik rozhodné.
191. I k otázce souvislosti azylových příběhů obou bratrů se proto bude muset žalovaný při zjišťování skutkového stavu vrátit poté, co doplní dokazování ve světle výše uvedených výtek. Jakmile tak učiní, bude moc souvislost azylových příběhů bratrů X a věrohodnosti příběhu AX hodnotit komplexněji ve větších souvislostech.

Podklady týkající se vývoje lidskoprávní situace v Rusku po 24. 2. 2022

192. X dále namítají, že žalovaný ve svém rozhodnutí nezohlednil zhoršení ochrany lidských práv v Rusku po jeho vpádu na Ukrajinu na konci února letošního roku. Při vyjádření se k podkladům k rozhodnutí žalovanému doložili tři články na toto téma. Žalovaný podle nich pochybil, jestliže se nevypořádal s (ne)možností návratu rodiny X zpět do Ruska i v souvislostech s událostmi po 24. 2. 2022.
193. Žalovaný uvedené tři články přijal (aniž by si tedy opatřil překlad dvou z nich v angličtině). Dokládaly podle něj aktuální situaci panující v Rusku, konkrétně proběhlé protesty proti válce na Ukrajině a reakci bezpečnostních složek vůči osobám vyjadřujícím svůj nesouhlas s válkou. Nic z nich ovšem pro azylový příběh AX nedovožoval, protože se podle jeho názoru k jeho osobě přímo nevztahují. Ruská invaze na Ukrajinu začala více

než dva roky poté, co AX Rusko opustil. Události popsané v člancích se jej tedy podle žalovaného nijak nemohly dotknout.

194. Žalovaný má do jisté míry pravdu v tom, že se doložené články týkají zejména postihu lidí, kteří veřejně v Rusku vyjádřili svůj nesouhlas s válkou na Ukrajině. AX mezi ně nepatří. Důvody, pro které žádá o mezinárodní ochranu, jsou jiné. Na druhou stranu však nelze zcela přehlížet politický vývoj v Rusku po invazi. Ze zpráv provedených k důkazu při jednání vyplývá, že dochází k závažným omezováním svobody projevu, shromažďování i sdružování v on-line a off-line prostředí. Rezoluce Rady OSN pro lidská práva ze dne 11. 10. 2022 hovoří o systematickém ničení organizací občanské společnosti či příslušníků politické opozice. Kritici vlády umírají. Rada OSN pro lidská práva dále vyjádřila hluboké znepokojení nad hromadným zatýkáním, detencemi a šikanováním představitelů občanské společnosti a zástupců politické opozice, včetně osob pokojně protestujících proti zhoršování vlády práva v Rusku.
195. Podle krajského soudu proto není úplně bezpředmětné se „přituhováním“ v Rusku po invazi na Ukrajinu ve vztahu k příslušníkům opozice zabývat. Jak plyne z judikatury Nejvyššího správního soudu, při posuzování žádosti o mezinárodní ochranu je nutné přihlídnout také k lidskoprávní situaci v zemi původu, protože „v řízení o udělení azylu musí správní orgán často rozhodovat v důkazní nouzi. Za této situace je nutné při hodnocení důkazů vzít v úvahu také *způsob výkonu státní moci v zemi původu, možnost uplatňování politických práv* a další okolnosti, které mohou mít vliv na naplnění důvodů pro udělení azylu. (...) *výhrada pochybností se uplatní ve prospěch žadatele například tam, kde z dalších důkazů plyne, že stav dodržování lidských práv v zemi původu je špatný, že občanům je upíráno právo na změnu vlády, že dochází k nezákonným popravám, mizení osob, častému používání mučení.* Naopak, je-li země původu žadatele azyl právním státem s demokratickým režimem, je na žadateli o azyl, aby věrohodně doložil, že je skutečně pronásledován.“ [rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 24. 2. 2004, č. j. 6 Azs 50/2003-89; zvýraznil krajský soud]
196. V dalším řízení žalovaný nebude moci přehlédnout ani mobilizaci, na níž X upozorňovali při jednání. Krajský soud z toho důvodu nepovažuje za nutné nyní jejich námitky vypořádávat. Žalovaný by k tomu měl dostat příležitost jako první. Každopádně platí, že žalovaný v dalším řízení zahrne provedené důkazy mezi podklady pro nové rozhodnutí (§ 78 odst. 6 soudního řádu správního). Nadto si krajský soud dovoluje poukázat na vlastní rozsudek ze dne 16. 11. 2022, č. j. 41 Az 25/2022-92, ve kterém popsal relevantní východiska pro posouzení, zda částečná mobilizace nevede k pronásledování ve smyslu čl. 9 odst. 2 písm. e) kvalifikační směrnice. To může spočívat v hrozícím trestním stíhání nebo trestu za odepření výkonu vojenské služby za konfliktu, jestliže by výkon vojenské služby zahrnoval zločiny proti míru, válečné zločiny nebo zločiny proti lidskosti ve smyslu mezinárodních dokumentů obsahujících ustanovení o těchto zločinech či činy, které jsou v rozporu se zásadami a cíli OSN uvedenými v preambuli a v člancích 1 a 2 Charty OSN.

Shrnutí

197. Žalovaný se tedy bude muset ke zjišťování skutkového stavu vrátit. Poctivěji a přehledněji. Stěžejní budou skutková zjištění k zadržení AX ve dnech 17. 8. až 19. 8. 2019. Musí při tom pamatovat na pravidla rozložení důkazního břemene v řízení o žádostech o mezinárodní ochranu. AX totiž nemusel svá tvrzení prokazovat jinak než vlastní věrohodnou výpovědí. Přesto doložil ještě videonahrávku, ze které plynou závažné

skutečnosti. Žalovaný – pokud o tvrzeních AX pochybuje – má naopak povinnost shromáždit všechny dostupné důkazy, které věrohodnost výpovědi AX vyvracejí či zpochybňují. Buď nevyvratitelně zjištěním přesných okolností týkajících se tvrzení AX, anebo alespoň s takovou mírou pravděpodobnosti, která nevyvolává zásadní pochybnosti o správnosti úsudku žalovaného.

198. Dostane-li se ovšem žalovaný do důkazní nouze, pak musí pamatovat i na to, že zemí původu AX je Rusko. Při hodnocení důkazů proto bude muset případně vzít v úvahu způsob výkonu státní moci v Rusku, možnost uplatňování politických práv a další okolnosti, které mohou mít vliv na naplnění důvodů pro udělení azylu. Pokud tu v jeho očích budou skutečnosti, na jejichž základě lze předpokládat, že k porušení základních lidských práv AX došlo, nebo mohlo s ohledem na jeho postavení dojít, a žalovaný nebude mít dostatek důkazů o tom, že tomu tak nebylo či by nemohlo v budoucnu být, pak tyto skutečnosti musí v situaci důkazní nouze zohlednit ve prospěch AX.
199. Důležité bude, aby žalovaný ve svém novém rozhodnutí jasně a přehledně napsal, co tedy za použití zmíněných důkazních pravidel zjistil a co se pravděpodobně ve dnech 17. 8. až 19. 8. 2019 stalo. To samé, co nyní krajský soud uvedl k zadržení AX v srpnu 2019, bude platit i pro jeho zadržení během univerziády v Krasnojarsku, o němž také žalovaný ještě bude muset zjistit více, jak krajský soud výše vysvětlil.
200. Žalovaný dále bude muset znovu vyhodnotit a jednoznačně stanovit, co považuje za věrohodný skutkový základ věci po stránce politicky motivovaných aktivit AX. Bude muset opustit jeho dosavadní formální přístup. A vyjít z toho, že opoziční hnutí v Rusku nemohou fungovat jako opozice ve standardním právním státě. Žalovaný proto nesmí zopakovat chyby, které mu krajský soud vyčetl. Obzvláště opětovná snaha „nachytat“ AX na nedůležitých dílčích rozporech by již měla zůstat stranou. A opět pak bude třeba, aby žalovaný přehledně stanovil, z čeho po stránce aktivit AX pro hnutí Alexeje Navalného vychází a co tedy považuje za věrohodné.
201. Podobně bude muset žalovaný napravit i pochybení při zjišťování skutkového stavu, pokud jde o hrozbu trestního stíhání AX v Rusku, tvrzení týkající se jeho otce i vazby na azylový příběh EX. A v případě, že problémy související s politickými aktivitami AX žalovaný nebude považovat za relevantní, nevyhne se nutnosti doplnit skutkový stav k lidskoprávní situaci v Rusku po 24. 2. 2022 a možné hrozbě pronásledování kvůli mobilizaci související s válkou na Ukrajině.
202. Bude obzvláště důležité, aby žalovaný v novém řízení opravdu poctivě zkoumal věrohodnost azylového příběhu. Veškeré jeho úvahy by proto mělo ovládat pět indikátorů:
 - vnitřní konzistentnost azylového příběhu,
 - vnější konzistentnost azylového příběhu,
 - dostatečná podrobnost výpovědi AX (a BX),
 - plauzibilita (přijatelnost, možná pravděpodobnost) azylového příběhu, a
 - chování AX.

Tyto indikátory je třeba vnímat jako pomůcku pro žalovaného, aby na jejich základě mohl opravdu poctivě a přesvědčivě posoudit a stanovit skutkový základ věci pro jeho další právní hodnocení. Jeho přehledné, srozumitelné a jasné určení bude hlavním úkolem pro žalovaného v dalším řízení.

203. Chyby žalovaného popsané zde v části VI. b) tohoto rozsudku jsou hlavními nosnými důvody zrušení jeho rozhodnutí o žádosti AX o mezinárodní ochranu. Nejzásadnější vadou je, že skutkový stav, který vzal žalovaný za základ tohoto rozhodnutí, neobstojí. V některých specifikovaných aspektech je s v rozporu s podklady ve spise nebo v nich nemá oporu. A v některých dalších výše popsaných otázkách bude potřebovat rozsáhlé nebo zásadní doplnění. Již proto krajský soud shledal žalobu důvodnou.

VI. c) Žalovaný se dopustil chyb i při hodnocení, zda AX hrozí pronásledování, a zda by proti němu případně měl vnitřní ochranu

204. Krajský soud by správně mohl v předcházející části věnované chybám při posuzování věrohodnosti azylového příběhu AX skončit. Jak výše vysvětlil, tématu pronásledování má smysl se věnovat až poté, co žalovaný jasně stanoví, z čeho vychází po skutkové stránce a co přesně považuje za věrohodný azylový příběh žadatele. Podobně téma vnitřní ochrany dává smysl rozebírat, jen pokud žalovaný zjistí, že žadatel je pronásledován za uplatňování politických práv a svobod nebo má odůvodněný strach z pronásledování z azylových důvodů.

205. Žalovaný se ovšem dopustil několika obecnějších chyb i při meritorním hodnocení azylového příběhu AX. Krajský soud proto považuje za vhodné a procesně hospodárné na tyto nesprávnosti již nyní velmi krátce upozornit, aby se jich žalovaný v dalším řízení vyvaroval.

Pronásledování

206. Žalovaný se vlastně reálně nevěnoval tomu, zda AX již pronásledování čelil. Závěr o neexistenci pronásledování totiž žalovaný nesprávně opřel o argument, že mohl využít vnitřní ochrany. *Pronásledování však nepřestává být pronásledováním, pokud proti němu má žadatel v místě původu k dispozici vnitřní ochranu.* To jsou dvě různé věci. Jinými slovy nelze (ne)existenci pronásledování posuzovat jen perspektivou (ne)existence vnitřní ochrany.

207. Ustanovení § 2 odst. 4 zákona o azylu vymezuje pronásledování jako závažné porušení lidských práv, jakož i opatření působící psychický nátlak nebo jiná obdobná jednání anebo jednání, která ve svém souběhu dosahují intenzity pronásledování, pokud jsou prováděna, podporována nebo trpěna původci pronásledování (k nim viz body 121-122 výše a 223-232 níže). Toto zákonné ustanovení je však samozřejmě třeba vykládat ve světle unijní definice pronásledování v čl. 9 kvalifikační směrnice. Podle něj se pronásledováním rozumí jednání, které je:

- svou *povahou* nebo opakováním *dostatečně závažné, aby představovalo vážné porušení základních lidských práv*, zejména práv, od nichž se podle čl. 15 odst. 2 Úmluvy nelze odchýlit (mezi ně patří mj. zákaz mučení a nelidského či ponižujícího zacházení),
- nebo souběhem různých opatření, včetně porušování lidských práv, který je dostatečně závažný k tomu, aby postihl jednotlivce podobným způsobem jako první uvedená kategorie jednání (čl. 9 odst. 1 kvalifikační směrnice).

208. Ustanovení čl. 9 odst. 2 kvalifikační směrnice uvádí, některá typová jednání, která mohou naplňovat definici pronásledování. Může jím mimo jiné být *použití fyzického nebo psychického násilí*, včetně sexuálního násilí [čl. 9 odst. 2 písm. a)]. Mohou to být také *právní,*

správní, policejní nebo soudní opatření, která jsou sama o sobě diskriminační nebo jsou prováděna diskriminačním způsobem. [čl. 9 odst. 2 písm. b)], případně *nepřiměřené nebo diskriminační trestní stíhání nebo trestání* [čl. 9 odst. 2 písm. c)]. Ovšem jen pokud dosahují intenzity jednání, o jakém mluví první odstavec čl. 9.

209. Mezi chráněné zájmy fyzické osoby, jejichž porušení může založit pronásledování, už podle Úmluvy o právním postavení uprchlíků patří *právo na ochranu osobní svobody* (srov. její čl. 33 odst. 1). V závislosti na délce či dalších podmínkách omezení svobody již toto opatření samo o sobě může v některých případech založit pronásledování (srov. např. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 26. 8. 2022, č. j. 5 Azs 153/2020-63, ve kterém Nejvyšší správní soud za pronásledování označil měsíční zadržení, během kterého žadatele opakovaně vyslyšali a odepírali mu spánek).
210. Podle čl. 9 odst. 1 kvalifikační směrnice pak mezi chráněné zájmy fyzické osoby, jejichž porušení může založit pronásledování, nepochybně patří i *základní právo nebýt mučen a podroben nelidskému či ponižujícímu zacházení*. Podle související judikatury Evropského soudu pro lidská práva jakýkoli zásah do lidské důstojnosti naráží na samotnou podstatu Evropské úmluvy o lidských právech. Z toho důvodu každé jednání příslušníků státních orgánů vůči jednotlivci, které snižuje lidskou důstojnost, představuje porušení čl. 3 Evropské úmluvy o lidských právech, který zakotvuje právě zákaz mučení a nelidského či ponižujícího zacházení. To platí zejména pro použití fyzické síly proti jednotlivci, pokud to není vzhledem k jeho chování nezbytně nutné, bez ohledu na dopad tohoto použití síly na dotyčnou osobu (rozsudek velkého senátu Evropského soudu pro lidská práva ze dne 28. 9. 2015 ve věci *Bouyid proti Belgii*, stížnost č. 23380/09, § 88-89 a § 100-101).
211. Lze proto shrnout, že vážné porušení práva na ochranu osobní svobody a zákazu mučení nebo nelidského či ponižujícího zacházení může zakládat pronásledování. Teoreticky přitom postačuje, pokud k němu dojde v jednom případě. Jak říká čl. 9 odst. 1 kvalifikační směrnice, stačí, jde-li o jednání *svou povahou dostatečně závažné, aby představovalo vážné porušení základních lidských práv*. Opakování je podle textu daného ustanovení druhou alternativou, která – kromě povahy jednorázového jednání – může odůvodňovat dostatečnou závažnost jednání, zakládajícího vážné porušení lidských práv a s tím i pronásledování. *Jinými slovy stačí, aby člověka mučili jednou, aby šlo o pronásledování*. Nemusí jít o opakovanou či soustavnou činnost. Pokud jde o *zásah do osobní svobody*, bude vždy záležet na délce zadržení a podmínkách, v nichž proběhlo. *Pronásledováním může být například jedno dlouhotrvající zadržení, případně více zadržení na kratší dobu*.
212. Žalovaný proto v dalším řízení poté, co vymezí věrohodné skutečnosti z azylového příběhu AX, tyto skutečnosti posoudí podle § 2 odst. 4 zákona o azylu, vykládaného ve světle čl. 9 kvalifikační směrnice. AX popisoval několik událostí, které by potenciálně mohly dosahovat intenzity pronásledování, pokud by žalovaný vyhodnotil, že k nim skutečně došlo. Zejména jde o jeho dvoudenní zadržení na SIZO, kde AX podle svých slov čelil špatnému zacházení. Kromě toho se žalovaný bude muset znovu zabývat povahou zadržení během univerziády.
213. Nebude moci samozřejmě chybět ani posouzení příčinné souvislosti s „politickými azylovými důvody“ pro obě formy azylu podle § 12 zákona o azylu. Pokud žalovaný vyhodnotí tvrzení AX ohledně jeho politických aktivit za věrohodná, zřejmě nebude pochyb o tom, že zastával určitý politický názor [(§ 12 písm. b)] a zároveň ve vlasti

uplatňoval politická práva a svobody [(§ 12 písm. a)]. Jen pro úplnost krajský soud upozorňuje, že žadatel o mezinárodní ochranu opravdu nemusí být čelním či výše postaveným představitelem utlačovaných opozičních hnutí, aby toto kritérium splňoval (viz rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 21. 12. 2005, č. j. 6 Azs 235/2004-57, nebo ze dne 26. 8. 2022, č. j. 5 Azs 153/2020-63).

Odůvodněný strach z pronásledování

214. Pro udělení azylu není nezbytné, aby žadatel v minulosti prožil pronásledování. Podstatné naopak je, zda mu pronásledování s přiměřenou pravděpodobností hrozí.
215. Posuzování odůvodněnosti strachu z pronásledování míří do budoucna. Jde o tzv. prospektivní rozhodování, při kterém se zkoumá možnost budoucího pronásledování. K tomu se využívá *standard přiměřené pravděpodobnosti*, což znamená, že tato možnost musí být reálná, nikoliv pouze hypotetická, rozhodně však nemusí dosahovat či přesahovat 50 % (rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 31. 5. 2017, č. j. 5 Azs 62/2016-87).
216. Byť předchozí pronásledování žadatele není podmínkou pro udělení azylu, není bez významu. Podle čl. 4 odst. 4 kvalifikační směrnice totiž platí, že „[s]kutečnost že žadatel již byl pronásledován (...) nebo byl vystaven přímým hrozbám pronásledování (...), je závažným ukazatelem odůvodněnosti obav žadatele z pronásledování (...), neexistují-li závažné důvody domnívat se, že pronásledování (...) se již nebude opakovat.“ Pokud se tedy žadatel v zemi původu stal obětí pronásledování, vzniká *vyvratitelná domněnka*, že jeho strach z budoucího pronásledování je odůvodněný. A žalovaný pak má povinnost tuto domněnku vyvrátit. Toho může docílit jen předložením závažných důvodů, ze kterých bude plynout, že se pronásledování již nebude opakovat.
217. Tyto principy platí pro udělení azylu podle § 12 písm. a) i písm. b) zákona o azylu. S tím rozdílem, že pro udělení tzv. ústavního azylu podle písm. a) je navíc nutné, aby žadatel byl pronásledován již v minulosti, resp. alespoň v momentu, ve kterém opouští zemi původu.
218. V té souvislosti musí krajský soud žalovanému vytknout ještě jednu věc. Z odůvodnění rozhodnutí žalovaného o žádosti AX jako by plynulo, že předpokladem pronásledování (či odůvodněnosti strachu z něj) je existence jeho trestního stíhání. Žalovaný z něj činí skoro až přelomový bod hodnocení, zda AX v Rusku pronásledovali či pronásledují. Což žalovaný promítl i do zjišťování skutkového stavu (viz body 172-183 výše).
219. Existence trestního stíhání žadatele ovšem funguje jen „jednosměrně“. Pokud žadatele z azylových důvodů trestně stíhají, bude to znamenat, že se v jeho případě jedná o pronásledování. Mnohé z příkladů pronásledování podle čl. 9 odst. 2 kvalifikační směrnice ostatně s trestním stíháním přímo počítají nebo ho pokrývají [obecně může trestní stíhání spadat po písm. b), výslovně už s ním pracují písm. c) až e]. Ale není tomu naopak. Absence trestního stíhání nevylučuje, že by žadatel čelil, čelí či do budoucna bude čelit pronásledování, ať právě ve formě trestního stíhání či jiného jednání.
220. Kvalifikační směrnice proto například počítá s použitím fyzického nebo psychického násilí, včetně sexuálního násilí [písm. a)], či jinými právními, správními, policejními nebo soudními opatřeními, která nemusí spočívat v trestním stíhání, pokud jsou sama o sobě diskriminační nebo se provádí diskriminačním způsobem [písm. b)]. A obecně jakýmkoliv jiným závažným porušením lidských práv ve smyslu popsáném v čl. 9 odst. 1 kvalifikační směrnice. Proto je perspektiva žalovaného zaměřená na (ne)existenci trestního stíhání coby

předpokladu pro pronásledování velmi zjednodušující a nepřesná. V dalším řízení by se jí proto žalovaný měl taktéž vyvarovat.

Vnitřní ochrana a vnitřní přesídlení

221. Jestliže žalovaný shledá, že jednání, kterému AX čelil, dosahovalo intenzity pronásledování a zejména že hrozba pronásledování trvá, bude také velmi důležité jasně určit jeho původce. Od něj se bude odvíjet způsob posuzování dostupnosti vnitřní ochrany.
222. Jak již krajský soud výše uvedl, *zamýšlení se nad otázkou vnitřní ochrany může přijít na řadu až v situaci, že žalovaný shledá v příběhu žadatele pronásledování*. Pokud pronásledování neshledá, nemá smysl dále pokračovat. Není, před čím by bylo nutné žadatele ochraňovat.
223. Kvalifikační směrnice pak v bodě 27 svého odůvodnění říká, jak X správně namítají, že *pokud je původcem pronásledování stát nebo státní subjekt, měla by se uplatnit domněnka, že účinná ochrana není žadateli dostupná*. Pokud domněnka nedostupnosti vnitřní ochrany vznikne, pak ji žalovaný musí adresně vyvrátit. To lze například tím, že jde o hrozbu pocházející od samostatně excesivně jednajícího státního původce. Současně to nelze zjednodušit a tvrdit, že každé nezákonné jednání příslušníka bezpečnostní složky bude pouhým excesem.
224. Pokud se uvedenou domněnku podaří vyvrátit, pak žalovaný bude dále posuzovat, zda ochrana dostupná žadateli v místě jeho bydliště je také účinná a ne jen dočasná ve smyslu čl. 7 odst. 2 kvalifikační směrnice. Tedy zda poskytovatelé ochrany – tj. stát nebo strany nebo organizace, včetně mezinárodních organizací, ovládající stát nebo podstatnou část území státu, pokud chtějí a mohou zajistit ochranu před pronásledováním – učiní přiměřené kroky, aby zabránily pronásledování. Mimo jiné tím, že zavedou účinný právní systém, který umožňuje odhalovat, stíhat a trestat jednání zakládající pronásledování, a žadateli dají k této ochraně přístup. V této souvislosti však *„nestačí pouhé shromáždění údajů o právním systému nebo struktuře organizace veřejné moci v konkrétní zemi původu bez související informace o účinnosti aplikace záruk zákonnosti*. Opravné prostředky či možnost obracet se o ochranu práv na orgán veřejné moci jsou totiž obvykle zakotveny i v právních řádech zemí s nedemokratickým, autoritářským či totalitním režimem, porušujících lidská práva a svobody.“ (rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 19. 9. 2007, č. j. 1 Azs 40/2007-129, zdůraznil krajský soud)
225. Tam, kde je původcem pronásledování státní subjekt, je podle judikatury nutné obzvláště obezřetně zvažovat, zda výše instančně postavené orgány či jiní poskytovatelé ochrany dokáží a chtějí poskytnout žadateli účinnou ochranu ve smyslu čl. 7 odst. 2 kvalifikační směrnice. Pokud tomu tak není, nelze po žadateli požadovat, aby se na tyto orgány obracel (viz např. rozsudky Nejvyššího správního soudu ze dne 30. 9. 2008, č. j. 5 Azs 66/2008-70, č. 1749/2009 Sb. NSS, a ze dne 31. 5. 2017, č. j. 5 Azs 62/2016-87)
226. I v úvahách o vnitřní ochraně rodiny X v Rusku žalovaný pochybil. Nejenže čistě od posouzení vnitřní ochrany odvinul své úvahy, že se AX nemusí bát pronásledování. Ale současně mu vytknul, že nijak neřešil své zadržení bezpečnostními složkami dne 17. 8. 2019 a nestěžoval si na něj.
227. Jak X namítají, žalovaný se vůbec neptal, zda vznikla vyvratitelná domněnka nedostupnosti vnitřní ochrany v Rusku. Zmiňuje v této části, že zadržení AX za užití násilí v srpnu 2019 měly provést bezpečnostní složky, tedy podle všeho orgány státu. Pak by

ovšem tato domněnka vznikla. Jestliže se pak žalovaný domníval, že daný incident byl pouze ojedinělým a nahodilým excesem příslušné bezpečnostní složky a AX v případě návratu do Ruska žádné pronásledování do budoucna nehrozí, měl toto své tvrzení opřít (slovy kvalifikační směrnice) o závažné důvody a zjištěné informace o zemi původu. To však žalovaný neudělal. Na základě *Informace OAMP – Postavení policie v Ruské federaci* pouze vypočetl několik orgánů, na které se podle něj měl AX obrátit, a vyjmenoval jejich kontrolní pravomoci.

228. V rozhodnutích žalovaného a informacích, ze kterých vycházel, *chybí informace o faktické účinnosti záruk zákonnosti, které teoreticky jsou dostupné*. Krajský soud musí dát za pravdu žalobním námitkám, že se nelze se spokojit s odkazem na sérii všech možných orgánů, které mají poskytovat vnitřní ochranu. Mnohé z nich v tomto případě ani za takové orgány podle krajského soudu považovat nelze vůbec. To je případ zejména veřejného ochránce práv a neziskových organizací či občanské společnosti (viz rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 9. 12. 2015, č. j. 6 Azs 230/2014-67, bod 45, aj.).
229. Hlavně ovšem žalovaný musel doložit, že by opravdu AX některý z těchto orgánů v praxi účinně pomohl. Tomu se žalovaný vlastně vůbec nevěnuje. Naopak zmiňuje okolnosti, které vzbuzují v krajském soudu silnou nedůvěru, např. pokud jde o nezávislost zvláštní jednotky Vyšetřovacího výboru. Podle *Informace OAMP – Postavení policie v Ruské federaci* (bod 5) vyšetřují obvinění bezpečnostních složek ze špatného zacházení pobočky tohoto výboru s těsnou vazbou na obviněné. Pak ovšem nemůže být řeč o účinnosti takového vyšetřování ve smyslu judikatury Evropského soudu pro lidská práva (viz rozsudek velkého senátu ze dne 2. 2. 2021 ve věci *X. a ostatní proti Bulharsku*, č. 22457/16, § 187 a § 189).
230. Akceptovatelným poskytovatelem ochrany se pak nejví být ani ruská justice. O její účinnosti žalovaný i citovaná zpráva mlčí. Odkazují na možnost se na ni obrátit jen velmi povšechně, což nestačí (viz výše citovaný rozsudek Nejvyššího správního soudu č. j. 6 Azs 230/2014-67, bod 45). Krajský soud přitom má o soudních zárukách v Rusku velké pochybnosti. Již s ohledem na skutečnost, že Rusko od 16. 9. 2022 není členem Rady Evropy a smluvní stranou Evropské úmluvy o lidských právech. O jejím vyloučení přitom Rada Evropy rozhodla již 16. 3. 2022. Žalovaný proto také měl tuto okolnost vzít v potaz, chtěl-li rodinu X odkazovat na pomoc ruských soudů. Pokud se k otázce vnitřní ochrany v dalším řízení dostane, bude to opět muset napravit v rámci celkové aktualizace informací o stavu ochrany lidských práv v Rusku (viz body 192-196 výše).
231. Krajský soud pak upřímně doufá, že žalovaný nemyslel svou zmínku o činnosti FSB tak, že by šlo o jeden z možných prostředků vnitřní ochrany AX. Podle *Informace OAMP – Postavení policie v Ruské federaci* je totiž FSB „hlavní zpravodajská instituce a nástupnická organizace sovětské KGB. (...) Působí též za hranicemi RF, např. obvinění z útoku na nepohodlné oponenty režimu. FSB se současně zapojuje do ruských dezinformačních aktivit. (...) je aktivní v zajišťování ‚politické bezpečnosti‘. (...) Podle ruského trestního řádu se FSB zapojuje do vyšetřování a iniciace trestných činů týkajících se například šíření zbraní hromadného ničení, organizace nezákonných ozbrojených skupin, vlastizrady, státních převratů, veřejných výzev k extremistické činnosti, organizace nelegální migrace nebo terorismu.“ Z toho krajský soud dovozuje, že by FSB AX spíše stíhala, než chránila proti špatnému zacházení policie. Nebo se právě to snažil žalovaný říci? Že AX v srpnu

2019 zadržela FSB a že si na ni mohl stěžovat? Pak to měl ovšem žalovaný říci jednoznačně. Z odůvodnění jeho rozhodnutí to jasně neplyne.

232. Jen pro úplnost a pro případ, že se žalovaný v dalším posouzení věci dostane až ke zkoumání alternativy vnitřního přesídlení AX si krajský soud dovoluje připomenout, že i ve vztahu k ní vzniká *vyvratitelná domněnka její nedostupnosti*, jde-li o státního původce pronásledování. Podaří-li se tuto domněnku vyvrátit – například tím, že jde o hrozbu, která vychází od orgánů místní samosprávy, nikoli na území celého státu, nebo od již zmíněného samostatně excesivně jednajícího státního původce – a nabízí-li se určitá alternativa vnitřního přesídlení, pak bude moci žalovaný rozhodnout o neudělení azylu. Není-li alternativa vnitřního přesídlení podle čl. 8 odst. 1 kvalifikační směrnice k dispozici (resp. zůstane-li v případě pronásledování hrozícího od státních původců neprolomená domněnka nedostupnosti vnitřní ochrany), pak žalovanému nezbude než žádosti AX vyhovět.

VI. d) Krajský soud musel zrušit i rozhodnutí žalovaného o žádosti BX a jejích dcer

233. Ve vztahu k žádosti BX a jejích dcer o mezinárodní ochranu X odkazují zejména na bod 36 odůvodnění kvalifikační směrnice, podle kterého „[r]odinní příslušníci jsou již z důvodu svého příbuzenského vztahu k uprchlíkovi zpravidla vystaveni pronásledování takovým způsobem, který by mohl být důvodem pro přiznání postavení uprchlíka.“
234. Žalovaný má zásadně povinnost posuzovat každou žádost o mezinárodní ochranu individuálně. Z judikatury Nejvyššího správního soudu ovšem plyne, že pokud se azylové důvody žadatele zcela odvozují od rodinného příslušníka, úspěšnost žádosti o udělení mezinárodní ochrany může být závislá na úspěchu žádosti tohoto rodinného příslušníka, od něhož žadatel své důvody pro udělení mezinárodní ochrany odvozuje (viz např. rozsudky Nejvyššího správního soudu ze dne 26. 3. 2021, č. j. 4 Azs 331/2020-62, bod 15, či ze dne 11. 3. 2021, č. j. 7 Azs 436/2019-32). Platí také, že pokud žadatel o mezinárodní ochranu tvrdí, že kvůli azylovému příběhu jednoho člena rodiny pronásledují i jeho kvůli příslušnosti k této rodině, je namístě posouzení žádostí ve vzájemných souvislostech u ostatních členů rodiny (viz usnesení Nejvyššího správního soudu ze dne 26. 5. 2021, č. j. 2 Azs 34/2021-35, bod 11).
235. Řádné posouzení odůvodněnosti obav BX a jejích dcer z pronásledování je podle krajského soudu závislé na úspěchu či neúspěchu žádosti AX, coby primárního nositele azylového příběhu. Odhlédnout přitom nelze ani od toho, že i BX sama čelila výhrůžkám ze strany vyšetřovatelky P. A protože krajský soud přistoupil ke zrušení rozhodnutí ve věci AX, přistoupil také ke zrušení rozhodnutí o žádosti BX a jejích dcer. Žalovaný by se měl v dalším řízení mnohem pečlivěji zabývat postavením rodinných příslušníků členů opozičních stran, aby své případné závěry o nedůvodnosti obav z pronásledování podložil řádnými skutkovými zjištěními založenými na obsahu aktuálních a relevantních informací o Rusku (srov. obdobně rozsudek zdejšího soudu ze dne 23. 2. 2022, č. j. 22 Az 13/2021-36, body 30-31).

VI. e) Zbylé námitky

236. X vznášeli několik dalších námitek. Buď šlo o nezohlednění některých dalších podkladů, nebo o argumentaci týkající se udělení doplňkové ochrany. S ohledem na výše rozebrané důvody zrušení obou rozhodnutí žalovaného na poli azylu, o kterém je celý tento příběh

primárně, a jehož (ne)udělení musí žalovaný vyřešit jako první, se krajskému soudu jevílo jako předčasné nebo pro meritum věci nadbytečně detailně vypořádávat i tyto zbylé námitky. Zejména pokud jde o doplňkovou ochranu.

237. Vzhledem k tomu, že rozhodnutí žalovaného neobstála v části týkající se azylu, nemohla obstát ani část věnovaná této druhé formě mezinárodní ochrany, kterou lze udělit až poté, co žalovaný řádně rozhodne o neudělení azylu. Ostatně skutkový základ, při jehož zjišťování žalovaný tak silně pochybil, mají obě formy mezinárodní ochrany společný. Náprava popsanych chyb proto bude předpokladem i pro případné hodnocení žalovaného na poli doplňkové ochrany, pokud předtím rozhodne o neudělení azylu.
238. Jestliže se žalovaný až do fáze úvah nad udělením doplňkové ochrany dostane, pak krajský soud jen předesílá, že by jeho úvahy měly mít stejnou strukturu jako úvahy o udělení azylu (viz „cestovní mapu“ v bodech 119-122 výše). Jen pojem pronásledování žalovaný bude muset nahradit pojmem vážné újmy podle § 14a zákona o azylu, resp. čl. 15 kvalifikační směrnice.

VII. Závěr a náklady řízení

239. Krajský soud z výše popsaných důvodů zrušil obě rozhodnutí žalovaného. Jak věc AX, tak věc BX a jejich dcer pak žalovanému vrátil k dalšímu řízení. Žalovaného váže právní názor krajského soudu, který tento rozsudek pro přehlednost popisuje na příslušných místech jeho odůvodnění.
240. Krajský soud si zde také dovoluje doporučit, aby žalovaný v dalším řízení nerekapituloval veškeré dosavadní dění po podání žádostí rodiny X o mezinárodní ochranu. Typicky pokud jde o dublinské řízení, kterým už není třeba nové rozhodnutí zaplevelovat. Plně postačí, pokud bude následovat výše vymezenou strukturu rozhodování o žádosti o mezinárodní ochranu. A pokusí se své rozhodnutí napsat srozumitelně. V té souvislosti mu mohou být cennou pomůckou rady Veřejného ochránce práv, které míří právě na větší srozumitelnost úředních textů, na této stránce: <https://www.ochrance.cz/srozumitelne/>. Konkrétně příklad možné podoby rozhodnutí o žádosti o mezinárodní ochranu (jde o „přepsané rozhodnutí“ dostupné zde od str. 15 dále: <https://bit.ly/3VIp3az>) je určitě – za splnění výše rozebraných strukturálních podmínek – následováníhodný.
241. X sice byli ve věci úspěšní, ale náhradu nákladů řízení nepožadovali. Proto jim ji krajský soud nepřiznal. Žalovaný úspěšný nebyl. Právo na náhradu nákladů řízení mu ani nevzniklo.

Poučení:

Proti tomuto rozsudku lze ve lhůtě dvou týdnů ode dne jeho doručení podat kasační stížnost u Nejvyššího správního soudu. *Pokud kasační stížnost proti tomuto rozsudku nebude svým významem podstatně přesahovat vlastní zájmy stěžovatele, Nejvyšší správní soud ji odmítne pro nepřijatelnost.* V řízení o kasační stížnosti musí stěžovatele zastupovat advokát. To neplatí, pokud má stěžovatel, jeho zaměstnanec nebo člen, který za něj jedná nebo jej zastupuje, vysokoškolské právnické vzdělání, které se vyžaduje pro výkon advokacie.

Brno 28. listopadu 2022

Martin Kopa

samosoudce